N°. 46. Donderdag 26 Januari 1905. 4de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.
Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*. f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.
Per regel . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Wnd Secretaris*, H. L. VORSTENBOS, **42 Witte de Withstraat**, beiden Den Haag.
Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat**.
voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Moederland en Koloniën.

De belangrijke rede van den heer MARTIJN in de Vergadering van Vrijdag 20 dezer en de daarop gevolgde discussiën, zullen in de beide volgende nummers van het Koloniaal Weekblad worden opgenomen.

II. Koloniale Voordrachten.

Op Zaterdagen **4** en **18 Februari** en **4 Maart** a. s. zal Dr. W. A. A. HECKER, conrector aan het gymnasium te Delft, van 8 tot 10 uur 's avonds, in het *gebouw der Leesinrichting*, 36 Oude Molstraat te den Haag, voordrachten houden over:

AARD EN BETEEKENIS VAN KOLONIES.

Welke voordrachten later nog zullen worden gevolgd door eene vierde over:

Ontstaan en Karakter van het Veelgodendom.

Kaarten voor de vier lezingen kosten f 3 en zijn te verkrijgen bij:
Mej. B. W. CORNELDER, Veenkade 29 en mej. A. M. C. BRECHT, Javastraat 56.

III. Japan.

Jonkvrouw A. von Schmidt auf Altenstadt trad op Maandag 23 Januari op in de **Afd. Rotterdam** met een boeiende causerie over Japan.

De spreekster begon met eene beschrijving van dit wonderschoone land, dat, in welk jaargetijde men er ook voet aan wal zet, een betooverenden indruk maakt op ieder, die het betreedt. Geen wonder, dat de inwoners er zoo mee dweepen, en het door aanplanten van bloemgewassen steeds trachten te verfraaien.

Maar nog veel belangrijker is dat volk van leelijke, kleine mannetjes en bekoorlijke vrouwtjes, met zijn eigenaardige zeden, gewoonten, levenswijze en opvattingen, dat tot groote daden in staat is, zooals dit in den laatsten tijd duidelijk bleek.

De Japaneezen zijn gewend aan tucht en soberheid, aan een zeer eenvoudige levenswijze, ze ontwikkelen een groot organiseerend talent, eigenschappen, die, gevoegd bij een groote vaderlandsliefde en afgodische vereering van den vorst, de Japansche legers en de vloot zoo ver doen staan boven de Russische.

Zindelijkheid bij arm en rijk, en eene overdreven beleefdheid en vormelijkheid, meer tegenover elkaar, dan jegens vreemdelingen, vindt men er ook . . . . . maar tevens zijn onoprechtheid, onbetrouwbaarheid en een groote mate van eigenwaan kenmerken van dit volk, de uitzonderingen daargelaten.

Deze laatste eigenschap, indien zij ze niet weten te beperken, zou de ondergang kunnen worden van het Land van de Rijzende Zon.

Voor de jeugd noemde spr. Japan een paradijs, de kinderen stoeien en ravotten vrij op straten en pleinen, maar zijn veel kalmer dan de Hollandsche straatbengels en voeren nooit baldadigheden uit, ze zullen nooit dieren plagen of dooden, wat de leer van Boeddah streng verbiedt.

De toestand der Japansche vrouw is niet zoo idëeel. Ze wordt beschouwd en behandeld als een wezen van lagere orde, haar eerste plicht is gehoorzaamheid aan hare ouders, later aan haar man en ten slotte aan haar oudsten zoon. Hare deugden zijn van huiselijken aard, ze munt uit als huishoudster, ziekenverpleegster, als geisha (artiste), maar vooral als dienstbode.

Spr. lichtte hare mededeelingen toe met een reeks fraaie lichtbeelden, waaraan zij belangwekkende verklaringen toevoegde, en eindigde met iets te vertellen aangaande de volksfeesten en het Japansche tooneel, beide zoo heel verschillend van wat men op dat gebied bij Westersche volken vindt.

Mr. D. Fock, voorzitter van de afdeeling, bracht ten slotte aan spr. in warme bewoordingen den dank over der aanwezigen, die de voordracht herhaaldelijk toejuichten.

J. VAN DER SCHUIJT, Secretaresse.

Oorlog of Vrede

In ons naschrift op het ingezonden stuk van Nederlander (Zie n°. 45) schreven wij:

«Zoo zou — de absolute vredesvrienden uit»gezonden — niemand willen, dat een oorlog «werd *nagelaten*, wanneer deze *noodzakelijk* is voor «beschaving en ontwikkeling in de toekomst.»

En drie dagen later ontving de Redactie eene brochure van een dier absolute vredesvrienden, den heer H. Haverkamp uit Rotterdam, die op de bekende gronden betoogt, dat het afschaffen der oorlogen tusschen *beschaafde* natiën geen *utopie* moet geacht worden.

Het ligt niet op den weg van ons blad om van den inhoud der brochure eene beoordeeling te schrijven, wij constateeren alleen, dat de heer H. tot het verkrijgen van hetgeen hij beoogt, een goed middel aan de hand doet: de oprichting van een *Anti-Oorlog-Kiezersbond* en eene lijst opgeeft van ruim 60 Rotterdamsche kiezers, die tot dien bond zijn toegetreden. De quintessens der *Ontwerp-Statuten*, die in de brochure worden aangegeven, is: dat de leden zich verbinden voor de Tweede Kamer, bij voorkeur, de mannen hunner eigene politieke kleur te kiezen, die, even als zij, van den oorlog een diepen afkeer hebben, omdat deze eene handeling is in strijd met elk juist begrip van recht, beschaving en menschelijkheid, en die dus zich bereid verklaren «bij de regeering krach«tig aan te dringen op het sluiten van een verbond «tusschen beschaafde Staten, waarbij bepaald «wordt: alle internationale geschillen te doen be«slechten door arbitrage.»

Het is wenschelijk, zegt de schrijver dat overal afdeelingen van den Anti-Oorlog-Kiezersbond worden opgericht.

Lijsten met kiezersmanifest tot het werven van leden zijn gratis verkrijgbaar bij de firma Nijgh en van Ditmar te Rotterdam.

De leden van den bond betalen geen contributie. de onkosten zullen uit vrijwillige bijdragen bestreden worden.

Wij voorspellen het nieuwe lichaam, bij activiteit zijner propagandisten, een talrijk toetreden, want door het voorbehoud «van eigen politieke kleur» en de losheid van den band, die uit de woorden «bij voorkeur» voortvloeit, behoeft niemand zich te laten tegenhouden. En al behoort men ook tot »de bekrompenen« (blz. 15 en 16), die de kans, om het voeren van oorlog afgeschaft te krijgen, gering achten, toch zal men zich wel willen aansluiten bij deze edele poging om de menschheid tot den ideaaltoestand te doen naderen.

Zelfs achten wij het niet onmogelijk, wanneer het getal zijner leden zeer groot wordt en als ook in andere Staten een gelijkvormige kiesbeweging ontstaat, dat de bond gewicht in de schaal gaat leggen en ons den wereldvrede in het gezicht brengt. Want, wordt eenmaal stipte gehoorzaamheid aan een internationalen Raad van Arbitrage door de beschaafde volken onderling aangenomen, dan zullen langzamerhand ook gaan verminderen de zoogenaamde beschavingsoorlogen tegen de rassen en volkeren, die van de maatschappelijke eischen eene andere opvatting hebben dan wij en die wij daarom, ook in ons eigen belang, beschaving willen brengen. Reeds nu is er in enkele landen eene strooming die daar henen leidt; een bewijs daarvan geven wij hieronder.

Zooals sommige onzer lezers wel zullen weten, heeft Frankrijk, in tegenstelling met Nederland, het geluk, dat de koloniale quaestie er als eene nationale wordt beschouwd, en kennis van koloniale aangelegenheid er eene krachtige aanbeveling is om tot volksvertegenwoordiger te worden verkozen. Daarenboven kiezen de koloniën hun eigen afgevaardigden en in de Fransche Tweede Kamer (Chambre des Députés) bestaat dan ook een Koloniale groep, die in den regel eenstemmig handelt en waarvan de pas opgetreden Minister Etienne voorzitter was. Bij de beraadslagingen over het Fransch-Engelsch tractaat en de vestiging van Frankrijk in Marokko zeide deze het volgende:

„Toen men aan onze soldaten hunnen grooten ijver voor het oorlogsvak verweet, werd de verzuchting gehoord: Wanneer zullen wij toch eens een generaal zien verschijnen, die den vrede boven den oorlog verkiest.

Die generaal was er toen al . . . . . hij is het hoofd eener nieuwe school, het is de generaal Galliéni. Sedert 1880 vond hij in de Koloniën zijn arbeidsveld; hij was in Soedan en in Tongkin, en nu sedert acht jaren is hij in Madagaskar. Hij heeft eene nieuwe methode in praktijk gebracht, die, om de troepen, welke ter zijner beschikking waren, dienstig te maken voor de kolonisatie en de pacificatie, in plaats van ze te gebruiken om onrust en schrik te verspreiden onder de inlandsche stammen; hij brengt wetenschappelijke orde en zedelijken vooruitgang. Zoowel in Tongkin, als in Soedan en laatstelijk op Madagaskar is het hem op die wijze mogelijk geweest, om, slechts gesteund door eene geringe militaire macht, staatkundige vraagstukken op te lossen, die voor anderen onoplosbaar waren gebleken. (*)

De generaal Galliéni heeft, zooals ik zeide, leerlingen gevormd en daarvan is er een, die ik hier noemen wil, het is de generaal Lyautey, die, behalve in Soedan, overal zijn krijgskameraad was. Deze is in Zuid-Oran gekomen met regeerings-instructies, die gelukkig geheel met zijn eigen opvatting overeenstemden. Hij heeft dan ook met succes de leer van Galliéni kunnen toepassen; in plaats van tegen de in opstand gekomen stammen dadelijk een militaire expeditie uit te rusten, heeft hij gepoogd zich met hen in vreedzame betrekking te stellen en door het oprichten van goed gekozen militaire posten hun de overtuiging geschonken, dat wij de macht hadden hen in toom te houden en zij in hun eigen belang voortaan onze convooien moesten met rust laten. Zij hebben zich dan ook onderworpen, en in plaats van hen toen te doen betalen voor hun vergrijpen, heeft hij ze met vriendschap bejegend en gezegd: Mijn plan is, om u te redden uit den ellendigen toestand, waarin ge verkeert; hebt gij misoogst of wordt gij door anderen slecht behandeld, kom bij mij en ik zal u ondersteunen. Hebt ge ploegen noodig? Hier zijn ze. Wilt ge onderwijs? Ik zal scholen voor u oprichten.

Het is op deze wijze, mijne heeren! dat hij in minder, dan een jaar, het bijna ongelooflijk resultaat heeft verkregen, langs de geheele grens den vrede te herstellen."

Terwijl wij dit artikel aan het schrijven zijn, komen uit Rusland de bedroevende tijdingen tot ons van de door soldaten bedwongen manifestatie van het, op vreedzame wijze, bij den Tsar hulp zoekende werkvolk. Is dit volhouden van het volk, dat om recht vraagt, en het daarna geweldadig optreden van de militaire macht geen streep door de rekening van hen, die in de toekomst, een in der minne schikken van alle vechtquaestiën hopen? Of weten zij misschien het geheim: hoe een college te stichten, dat binnenlandsche onlusten berechten kan!?

Nu kan men wel beweren, dat eene door geweld bedwongen volksmassa bij hetgeen H een beschaafden staat noemt, d. i. een staat, waar

(*) Uit hetgeen voorkomt onder „Vreemde Koloniën" zal men zien dat op het pacificatiewerk in Madagascar door de *Depêche-Coloniale* wordt afgedongen.

FEUILLETON.

De Hechtste Band.

Naar den Engelsch-Indischen roman van ALICE PERRIN,
door N. v. Z.

Vervolg Hoofdstuk XIII.

De etensbel had reeds geluid, vóórdat Paul terugkwam. Selma had zich intusschen aangekleed, haar haar keurig gekapt en hare oogen met koud water gebet, zoodat alle sporen van aandoening verdwenen waren. Toen Paul haastig de kamer in kwam loopen, kon Selma geen bizondere ontroering op zijn gelaat lezen en dus niet gissen, welke indruk het onderhoud met zijn bloedverwanten op hem gemaakt had; zij ging hem met zenuwachtige bezorgdheid tegemoet en zeide dadelijk, om hem de moeilijkheid eener uitlegging te besparen:

„Paul, ik weet alles — mevrouw Watson heeft het mij verteld. 't Doet mij zoo'n leed voor je, mijn lieveling, — ik zal je bijstaan, zooveel als ik kan — mij kan het niets schelen — het doet er immers ook niets toe" — zij hield plotseling op, vreezende door al te groote openhartigheid hare gevoelens van zooeven te verraden.

Zijne vreemde, groenachtige oogen schitterden in het lamplicht, terwijl hij haar hand greep en die kuste; daarna schoof hij haar zachtjes naar de deur toe, zeggende: „Ga maar vast en zeg, dat ik dadelijk kom, later kunnen wij alles samen bespreken".

Zij begreep, dat hij het liefst had, dat zij deed, alsof er niets gebeurd was, en begon daarom, in de zitkamer gekomen, dadelijk over koetjes en kalfjes te praten, met den heer Goring, doch merkte, dat deze alles behalve op zijn gemak was, totdat binnen tien minuten Paul kwam en onmiddellijk de gastvrouw zijn arm aanbood om haar naar de eetzaal te geleiden, terwijl hij zijn leedwezen over zijn te laat komen te kennen gaf, zonder echter daarvoor verontschuldigingen aan te voeren. Gedurende den maaltijd spraken mevrouw Goring en Selma onophoudelijk over boeken, schilderijen en tooneelvoorstellingen; Paul mengde zich nu en dan in dit gesprek en trachtte ook zijn chef er aan te doen deelnemen. De eenige persoon, die blijkbaar geheel uit zijn doen scheen, was de heer Goring, die niet in staat was den zielstoestand van anderen te doorgronden en bij zichzelf de opmerking maakte, hoe verwonderlijk dikhuidig sommige menschen toch kunnen zijn.

's Avonds werd hun samenzijn nog onverwachts verlengd, doordat na het eten de buren, goede vrienden, die de *gardenparty* niet hadden kunnen bijwonen, aan kwamen loopen om eene uitlegging te geven van hun afwezig zijn, en toen door mevrouw Goring werden overgehaald om te blijven — omdat hunne tegenwoordigheid een gewenschte afleiding voor de anderen zou zijn.

Zoo werd het middernacht, vóórdat Paul en Selma alleen waren. Toen zij in hun slaapkamer kwamen, ging zij dadelijk naar de kaptafel en begon daar hare ringen, armbanden en ketting af te doen. Hij volgde haar en toen hij vlak achter haar stond, keken zij door den spiegel in elkanders oogen. Selma sloeg de hare neer, angstig, dat hij haar gemoedstoestand er uit zou lezen; zij spande zich tevergeefs in, hare gevoeligheid te overwinnen.

„Vertel mij nu eens wat er gebeurd is, Paul," zeide zij liefkozend; „ben je bij je moeder geweest?"

„Ja, alles is zoo plotseling en onverwachts in zijn werk gegaan. Die Christian kwam om uit te vinden, of ik zijn stiefzoon was, en om een einde aan al zijn gepraat te maken, heb ik er maar in toegestemd met hem mee naar zijn huis te rijden; ik dacht, dat dit het beste was, wat ik doen kon. Ik verzocht den heer Goring je te zeggen, dat ik even voor zaken weg moest, omdat ik liever niet had, dat je je onnoodig verontrusten zoudt."

„Ik heb het aan mevrouw Watson gevraagd en zij heeft mij de geheele geschiedenis uitgelegd. Zij is een allerliefste, goede vrouw. Maar hoe is 't je verder gegaan?"

„Nu, ik kan niet ontkennen, dat het een onaangenaam bezoek was. Mijne moeder en ik zijn eigenlijk vreemden voor elkander. — ik geloof, dat zij ophield belang in mij te stellen, toen zij hertrouwde — en daarbij te ondervinden, dat zij en hare betrekkingen tot zulk een geheel andere klasse van menschen behooren, dan die met wie wij gewoon zijn om te gaan, is verre van aangenaam en verheffend. Doch dit trek ik mij meer aan ter wille van mijn vrouwtje, dan wat mijzelf betreft. Ik heb een gevoel, alsof ik je onder een valschen schijn heb getrouwd."

„O neen, denk dat niet Paul! wat een nonsens! —, je wist het immers niet en buitendien, al had je 't geweten, dan zou 't mij toch niet hebben kunnen schelen." Zij voelde wel eenig zelfverwijt Zou 't haar werkelijk niet hebben kunnen schelen? Zij hoopte van niet. Hij begon onrustig de kamer op en neer te loopen.

„Er is nog iets anders", ging hij voort, op een haastigen, zenuwachtigen toon, dien bij hem altijd aansloeg, zoodra hem iets hinderde. „Ik begrijp nu, waarom Indië mij altijd zoo sterk aangetrokken heeft — waarom dit land steeds zoo 'n groote bekoring voor mij had. En nu ik eenmaal hier terug ben, geloof ik niet, dat ik het meer zou kunnen verlaten. Dat komt, omdat ik hier thuis behoor."

„Ja", zeide Selma, die deed alsof zij iets op de kaptafel zocht.

„En dat is geen schande in mij, volstrekt niet. De groote moeilijkheid ligt echter in dat ongelukkige standenverschil. Dat zal voor ons beiden een groote beproeving zijn, want natuurlijk zullen wij deze menschen, die mijne bloedverwanten zijn, niet kunnen verloochenen, of ik moest met je hier van daan gaan. Wat zou jij het liefste doen?"

„Och Paul, laat mij hierin niet beslissen!" riep zij met deernis in haar stem. Hoe kon zij hem nu aanraden met haar elders heen te gaan — om de moeilijkheden te ontloopen — vooral, wanneer, — als de woorden van mevrouw Goring waarheid waren —, het leeuwendeel der onaangenaamheden op haar neer zou komen? Maar ook met Pauls loopbaan moest immers rekening worden gehouden. „Mevrouw Goring heeft er met mij over gesproken, vóórdat je thuis kwaamt," voegde zij er aan toe; „zij was heel vriendelijk en zeide mij rondnit, dat het je in je betrekking schade zou, dat je bloedverwanten hier Indo-Europeanen zijn. Als dat zoo is zullen wij misschien weg moeten gaan; maar ik persoonlijk . . . ."

Hij sloeg zijn handen ineen en riep heftig: „Dat geeft den doorslag! Dan blijf ik hier, wat er ook gebeuren mag". Als Lady Jardine hem op dat oogenblik gezien had, zou zijne gelijkenis op zijn vader haar zeker weer opgevallen zijn, evenals deze haar dien avond op Farm Park, toen Paul op Selma Neale verliefd geraakte, plotseling getroffen had.

„Zou iemand, met Indisch bloed in zijn aderen, anders behandeld worden, zonder dat hij gebleken was minderwaardig te zijn?! Indië is het land, waar de oudste wijsheid zetelt; het is overrijk aan wetenschap, godsdienst en schoonheidszin! Selma, weet ge wel, dat ik blij ben tot dit land te behooren, — ik ben er trotsch op!"

(*Wordt vervolgd.*)

vrijheid van de drukpers en vrijheid van 't woord bestaat en waar de burgers dus de «volle vrijheid hebben om te wijzen op misstanden», niet kunnen voorkomen. Getoetst aan dit kenmerk behoort dan ook Rusland niet tot de beschaafde staten; maar is het wel juist, dat ook bij »volkeren, die wèl aan het door H gestelde kenmerk van »beschaafd« beantwoorden, de hartstochten der politieke partijen geen aanleiding kunnen geven tot bloedige botsingen, tot ernstige burgertwisten zelfs! Nog niet zoo lang geleden toch hadden wij daarvan voorbeelden en de geschiedenis herinnert ons den burgeroorlog tusschen Noord en Zuid in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, die zooveel leed heeft berokkend en zooveel menschenlevens heeft gekost.

Die scheur in het op te trekken vredesgebouw, heeft echter niets te maken met den *anti-oorlog-kiezersbond*, die men aan 't oprichten is, want het verkrijgen der *absolute* instemming met de beslissingen van een Internationaal-Arbitrage-Hof in gevallen van onderling verschil, tusschen de beschaafde natiën zou reeds een flinke stap nader zijn, ook al blijft het gevaar voor geweldadige oplossing van verschillen in eigen huishouding, bestaan.

Toetreding tot den nieuwen Bond, houden wij dus voor een goed werk, maar toch hadden wij onder onze Nederlandsche kiezers nog liever eene andere beweging gezien, een anderen Bond zien oprichten, die een belang betreft, dat hun veel meer nog, direct raakt. De heer Haverkamp heeft ons, die voor de verbetering der koloniale toestanden arbeiden, ... een vlieg afgevangen

Gaan wij na, wat er, met het oog op de voorbereiding der verkiezingen van 1905 alzoo in de kiesvereenigingen en in de vergaderingen der politieke partijen verhandeld wordt en letten wij op de namen van voorloopig gestelde kandidaten, dan blijkt het ten duidelijkste, hoe weinig bij de kiezers nog de overtuiging is doorgedrongen, dat het bezit van mannen met koloniale kennis in de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Nederland een groot belang is.

Wat zouden wij dan ook verheugd zijn geweest, wanneer wij in plaats der hiervoren besproken brochure, al wordt deze evenwel door ons gewaardeerd, ter aankondiging een betoog hadden ontvangen, van het groote gewicht om de kennis der Koloniën in onze volksvertegenwoordiging te vermeerderen, met de mededeeling er bij der oprichting van een **Kolonialen-Kiezersbond**, waarvan ieder lid de verplichting op zich zou nemen om «bij voorkeur» onder de candidaten der politieke richting, waarmede hij instemt, diegenen te kiezen, die bewijzen hebben gegeven van kennis der koloniale vraagstukken en die de verklaring afleggen, dat zij de goede regeling der koloniaal maatschappelijke toestanden rekenen tot een der belangrijkste sociale vraagstukken van den dag.

De vereeniging «Moederland en Koloniën» houdt Vrijdag den 27sten dezer eene vergadering, tot vaststelling van hetgeen zij doen zal bij de verkiezingen in 1905. Wellicht is dit eene goede gelegenheid om over het grondvesten van een soortgelijken bond te spreken. De Vereeniging zou dan bij hare candidaatstellingen al dadelijk op eene kern van kiezers kunnen rekenen.

Week-Overzicht.

Met gespannen verwachting verbeidden wij Zaterdag jl. de avondbladen, die ons zouden inlichten omtrent het actie-program van V. D. en L. U. mannen. Daar zouden we dan eindelijk te hooren krijgen, dat Neêrlands belangrijkst sociaal-economisch vraagstuk: de verheffing zijner koloniën, niet alleen uit 'n oogpunt van dankbaarheid voor 't genotene, maar ook als middel om door de welvaart der koloniën zich de plaats te verzekeren, waarop 't door 't werk zijner voorvaderen in de rij der volkeren aanspraak heeft, voor zoover het zich zijn erfdeel met de, sedert op koloniaal gebied gewijzigde begrippen waardig maakt, tot zijn recht was gekomen. Mis, glad de plank misgeslagen! Het koloniale vraagstuk is netjes opgeborgen onder »de andere maatregelen van wetgeving«, waarvoor buiten 't actie-program om ook wel 'n oogenblikje tijd zal worden gevonden.

Nog één hoop rest ons evenwel, waar 't program op noodzakelijke versterking der middelen eischt, en die zoekt, waar wij 't in Indië juist van moeten hebben, met 't oog op billijke reciprociteit, een meer effectieve bijdrage van het kapitaal, dat in ons landje voor 'n groot deel uit indische winsten van vroegere en latere jaren werd opgebouwd.

Van wat het nederlandsch kapitaal aan de indische koloniën onttrekt, gaf de heer van Kol 'n staaltje in de, den 18den dezer in Bellevue voor de amsterdamsche federatie der S. D. A. P. gehouden, helaas! niet van overdrijving vrij te pleiten redevoering over het aandeel der sociaal-democratische Kamerleden in den wetgevenden arbeid.

»De suikerfabrieken op Java maakten van 1882—1900 een netto winst van 196 millioen; de Java-tabak in de laatste 40 jaar 360 millioen gulden; van Deli kwam sedert de tabaks-aanplanting in 1864, in Amsterdam en Rotterdam 700 millioen terecht in de zakken der kapitalisten. De Dordtsche Petroleum Mij. had een netto winst van 21 millioen; de Kon. Petroleum-Mij. 100 millioen; de Moëara Enim en de Sumatra-Palembang maakten samen 60 millioen winst.«

Wij vreezen, dat in enkele opzichten productie- met winst-cijfers zijn verward, maar ook dan nog, gegeven de goede zaken met tabak en petroleum gemaakt, vertegenwoordigen de 1250 millioenen voor die beide artikelen een respectabel winstcijfer, dat voor 'n groot gedeelte aan het nederlandsche kapitaal ten goede kwam zonder dat de kolonie daarvan 'n billijk aandeel genoot.

„Moederland en Koloniën" zal nu 'n beslissing nemen, of ze zich in den verkiezingsstrijd zal werpen, en zoo ja, op welke wijze. Wat ons betreft, is 'n ontkennend antwoord op eerstgenoemde vraag, gegeven geschiedenis en traditie, die haar zelfs tot deelneming aan gemeenteraadsverkiezingen noopten, thans nu 't om de grootste belangen voor moederland en koloniën gaat, in de bestaande omstandigheden nagenoeg uitgesloten.

En wat de richting aangaat, is die dunkt ons als van zelve aangewezen. Haar koloniaal program sta daarbij op den voorgrond. Zij steune de candidaten, onverschillig van welke politieke kleur, die haar program onderschrijven of waarborgen geven, in politiek verleden als anderszins, dit nabij te zullen komen, en onthoude zich en late haren leden de vrije keuze dan of dáár, waar de strijd gevoerd wordt tusschen voor haar, uit koloniaal oogpunt, onverschillige of gelijkwaardige candidaten.

't Is echter jammer, dat de Vereeniging zoo laat komt. Anders had ze misschien reeds op verschillende plaatsen, waar men voorloopige en zelfs definitieve kandidaten stelde, invloed kunnen uitoefenen.

De koffie-oogst belooft voor dit jaar weêr wat meer dan in 1904; 99000 pikols luidt thans de eerste raming. En nu we 't toch over de koffie hebben, zij hier gewezen op de meening van de *Ind Mercuur*, gegrond op een desbetreffende verklaring van den minister van koloniën dat er bij de, aan den heer de Jaager verstrekte opdracht, geen sprake kan wezen van opheffing der gouvernements-koffiecultuur, maar van een onderzoek naar middelen tot verbetering van de resultaten dier cultuur.

Professor Loon deelde, naar aanleiding van zijn onlangs gepubliceerd rapport over Suriname, Lawa-exploratie en zoo meer, mede er prijs op te stellen, dat men zou weten, dat de, door hem medegedeelde gegevens over de surinaamsche mijnindustrie dagteekenen uit den tijd zijner reis, zijnde hem slechts ter oore gekomen dat zulks, ten goede, moet hebben plaats gehad, wat de Gros-concessies aangaat.

Uit de Pers. Hormat *Nieuwe Cour.* van 21 dezer en *Alg. Hbl.* van 19 dezer. Volksverplaatsing. *Vaderland* van 21 dezer. Koeliequaestie en Desa-verkiezingen *Alg. Hbl.* van 21 en 22 dezer.

Conservatief! Ja we hebben 't woord gebruikt. Een slip of the pen! We hadden kunnen bedenken, dat deze uitdrukking in discrediet is geraakt, en bieden dus der *Nieuwe* onze verontschuldiging aan. Koloniaal-historisch ware wellicht beter geweest, waar wij op *hormat*-gebied een o. i. nog al te angstvallig vasthouden aan traditiën, een te breed uitmeten van dezer gewicht bij de *Nieuwe* meenden te ontwaren, wier steun op koloniaal gebied wij overigens in dit overzicht zoo dikwerf in de gelegenheid waren te erkennen.

Het blad wil ook 't goede, maar in dit opzicht b.v. te langzaam, omdat 't naar onze meening de bezwaren te zwaar weegt, waartoe wij het verwijzen naar de meening van een ander orgaan, dat zich toch ook nog al eens op koloniaal-historisch gebied bewoog, maar in de laatste tijden proeven van bekeering aflegt. We lezen met instemming in het *Alg. Hbl.* van 19 dezer:

»De hormat-circulaire tast inderdaad den grondslag van ons koloniaal bestuur aan,« zoo heet het zelfs reeds in *De Locomotief* van 26 November!

Nu, als die grondslag zóó voorbeeldeloos zwak is ....

Wat ons betreft, — wij meenen, dat de eerbied van de bevolking voor hare hoofden gegrond is op — gelijk verder in hetzelfde artikel van *De Locomotief* gezegd wordt — »het verleden, de geboorte, den rang, de traditie«; verder op het besef, dat de hoofden den eerbied *verdienen* door de eigenschappen, die wij ook van de europeesche ambtenaren eischen: onkreukbaarheid, rechtschapenheid, welwillendheid, ijver, karakter.

Maar wie, ter handhaving van het gezag, steun zoekt in slaafsche onderdanigheid, kan zich slechts (zoolang het duurt!) gerust gevoelen onder slaven. Wanneer het ons ernst is, de Javanen te maken tot zelfstandige mannen, die hunne meening durven uitspreken, dan moeten wij de circulaire der indische regeering met ingenomenheid begroeten.

En het gezag? Denkt men niet, dat menig europeesch ambtenaar, die »de weelde van het gezag« geniet door zich als jeugdig ambtenaar reeds »groote heer« te laten noemen en allerlei »hormat« te eischen, achter zijn rug wordt uitgelachen of . . . veracht?

Laat men toch niet offeren aan den schijn, maar toonen, dat de europeesche ambtenaren, en de inlandsche, die in ontwikkeling met hen gelijk staan, daarboven verheven zijn!«

In het *Vaderland* van den 21en dezer zet v. E. uiteen, dat het zijns inziens aanbeveling zou hebben verdiend de proef in dit jaar te nemen met de overbrenging van 530 javaansche gezinnen uit Kedoe naar Banjoewangi, direct dienstbaar te maken aan de volksverplaatsing van Java naar de Buitenbezittingen.

Het vooropgestelde doel der te nemen proef: den ambtenaren in de gelegenheid te stellen eenige ondervinding in zake volksverplaatsing op te doen, alvorens de emigratie op ruimer schaal naar een ander eiland te leiden, hadde men, naar schrijver's inzien, even goed kunnen bereiken door nauwkeurige studie en het inwinnen van mondelinge inlichtingen omtrent alles, wat bij een niet onbelangrijke volksverplaatsing op Lombok, waar in de jaren 1897—1900 in de zoogenaamde verwoeste streek 15 dorpen met 900 van elders verplaatste gezinnen zijn gesticht, heeft plaats gevonden.

We zouden hier nog aan kunnen toevoegen, dat reeds leergeld betaald is en de noodige ondervinding kon zijn opgedaan met betrekking op de weinig bevredigende resultaten der javaansche kolonisatie in het Zuiden van de Preanger.

Schrijver geeft overigens eenige nuttige wenken, welke hij uit de overplaatsing der gezinnen op Lombok heeft geput en stelt daarbij de kosten ad *f* 60 per huisgezin op Lombok tegenover de *f* 300, welke de proef op Java per huisgezin zal kosten.

»Intusschen, gaat", merkt de schrijver op, met 't oog op den grooteren afstand, waarop de transmigratie op Java plaats zal hebben, »ook hier de vergelijking mank, zooals dat het geval zal zijn met elke proef, die niet dadelijk wordt ondernomen op den voet van de beoogde emigratie van Java naar de Buitenbezittingen, en daarom scheen het verre de voorkeur te verdienen de zaak zelve flink aan te pakken, boven het nemen van min of meer nuttige proeven."

In haar nummer van den 21en dezer bestrijdt 't *Alg. Hbl.* de meening van een duitschen planter in *Das Echo*, dat de bezwaren op Java in den weg gelegd aan den uittocht van javaansche arbeiders naar de buitenbezittingen, met name Sumatra's Oostkust, en o.a. ook naar Duitsch Nieuw Guinea op rekening moesten worden gesteld, niet van humaniteitsgronden, maar van de baatzucht, die vreesde, dat daardoor op Java de loonen zouden stijgen. Het blad wijst op de snelle vermeerdering der bevolking, waardoor een uittocht zelfs van duizenden arbeiders geen merkbaren invloed zou hebben op de quaestie van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

In haar nummer van den 22en dezer bepleit 't blad nog eens, aan de hand van een medestander, de afschaffing der dessa-verkiezingen.

In het jongste nummer van dê *Groene* deelt Dr. Ch. M. van Deventer de ontdekking van 'n natuurkundige wet, door 'n bataviaschen schooljongen, van Erpecum, mede. Deze wet, volgens welke drijvend ijs bij smelting geen wijziging teweeg brengt in den waterspiegel (bij verwaarloozing van 't luchtgewicht) kan dus als de wet-van-Erpecum in de natuurkundige boeken worden opgenomen.

Oost-Indische berichten.

Hadden wij onlangs de treurige taak het overlijden te melden van Raden Adjeng Kartini, een der eersten en edelsten van haar volk, thans brengt de telegraaf ons het droevige bericht, dat ook haar vader, de bekende **Regent van Japara**, is overleden. Een man van geestelijk hooge ontwikkeling is heengegaan, wiens dood door allen, zoowel door zijn bloedverwanten en vrienden als door de regeering, ten zeerste zal worden betreurd.

Wanneer men let op de financieele omstandigheden van een inlandschen ambtenaar, dan, het is trouwens genoeg bekend, zijn er weinigen, die niet in schulden steken. De benoeming bijv. van een assistent-wedono, wij hebben dit vroeger in ons blad reeds besproken, brengt o. m. mede de aanschaffing van een costuum, dat minstens een paar honderd gulden kost, evenals het rijpaard met harnachement enz., dat hij voor de uitoefening zijner functiën noodig heeft. Verder moet hij een woning koopen of bouwen, die in overeenstemming moet zijn met zijn waardigheid, daar de regent, de controleur en andere ambtenaren er wel eens voor dienstzaken komen; hij moet ook koempoelans houden met zijn ondergeschikte priaies, loerahs, petinggis, djariks enz. en daarnaar zijn woning inrichten. Waarvan moet hij dat alles bekostigen? Er schiet hem niets anders over, dan bij een of anderen gestaarten of getulbanden woekeraar geld op te nemen tegen hooge interest.

En daarom deed L. een verdienstelijk werk door in *de Locomotief* de aandacht te vestigen op het groote nut der **spaar- en hulpbanken**, ten behoeve van de inlandsche ambtenaren.

Een der eerste hulpbanken werd opgericht door zekeren heer J. H. Gliegor, wonende in het, tot Sedajoe, behoorende onderdistrict Krandji. Met toestemming van den assistent-resident van Sedajoe, opende hij zijn bank, nagenoeg op dezelfde grondslagen als die van de sedert opgeheven Soerabajasche hulpbank en stelde zoo de priaies in de gelegenheid om eenig geld op te nemen, tegen 1 pct. 's maands en met de bepaling, dat de schuld bij kleine maandelijksche paijementen kan worden afbetaald. Van heinde en ver kwamen de priaies geld leenen, die zooveel mogelijk werden geholpen, doch de oprichter had geen voldoende kapitaal om aan al de aanvragen te voldoen.

Jammer, dat hij zich door verschillende omstandigheden genoopt zag Sedajoe te verlaten en daarmede hield ook de hulpbank op te bestaan.

Sedert is o.a. op Probolinggo ook een hulpbank verrezen, met het geld van particulieren en ambtenaren en deze instelling mag een uitkomst voor velen genoemd worden. Zelfs de europeesche ambtenaren en beambten die in tijdelijken geldnood verkeeren, kunnen daar terecht, bijv. één maand traktement opnemen, zonder borgen, terwijl ook de rente zeer billijk is te noemen. Maar ook deze bank had niet het noodige kapitaal om de aanvragers allen direct te helpen. Bij de oprichting zat ook het plan voor, »om aan kleine landbouwers gelden voor werkkapitaal te verstrekken, een uitmuntend denkbeeld, en zeker zou ze — zegt schrijver — nog meer nut stichten, door tevens in ruimer zin te opereeren als landbouw-credietbank, waar bijv. de minste inlander, het door hem noodige geld voor het productief maken zijner gronden zou kunnen bekomen.

Ook Djombang heeft sedert een hulpbank, die veel goeds doet en waardoor verscheidene inlandsche ambtenaren zeer gebaat zijn.

Door de oprichting dezer hulpbanken, werden de inlandsche ambtenaren ook bedacht op onderlinge hulp en steun; zij stichten in navolging vereenigingen, societeiten, niet alleen tot ontspanning of vermaak, maar ook om goed te doen. De eene vereeniging stelde zich ten doel om uit de entrée- en contributiegelden een fonds daar te stellen, waaruit c. q. een toegemoetkoming voor reiskosten werd gegeven; eene andere, om zekeren onderstand toetekennen aan, wegens ziekte, ontslagenen; een derde om bij overlijden van een lid aan diens gezin een zekere som uittekeeren, voldoende voor levensonderhoud gedurende eenigen tijd. Hoe meer hulpbanken — besluit de schrijver — hoe beter, omdat ze voor de inlandsche ambtenaren een ware uitkomst zijn in tijden van geldnood en omdat die instellingen er heen leiden, dat priaies goede financiers worden en daardoor de lust tot sparen ontstaat, tot dusver iets ongekends in de inlandsche ambtenaarswereld.

Een zeer aangenaam uurtje mochten velen dezer dagen doorbrengen bij het bezoek aan de **kunstambachtsschool** op Parapattan, waar de tentoonstelling den 15en December j.l. door hare beschermvrouw, mevrouw Van Heutsz, werd geopend. De *Javabode* deelt mede dat de kunstvoorwerpen door keurige uitvoering bewijs gaven van met veel vlijt en inspanning te zijn bewerkt. De verschillende afdeelingen, n.l. de bloemen, de schilderstukken, de handwerken, het dames- en kindergoed, waren een aandachtige beschouwing overwaard.

De **bedrijfsbelasting** heeft veel kans te worden uitgebreid, schrijft *de Locomotief*, daar aan de residenten is gevraagd, welk financieel resultaat de intrekking zou hebben van de vrijstelling van de inlandsche huisbedienden. De tuinjongens, koetsiers en huisbedienden zullen dus eerlang bedrijfsbelasting moeten betalen, 't geen in de praktijk in de meeste gevallen zal neêrkomen op een geringe bezwaring van het budget van den Europeaan.

Volgens een door dat blad gemaakte berekening zou die belasting op Java en Madoera f 74,000 kunnen opbrengen, terwijl, wanneer de heffing ook wordt uitgestrekt over de buitenbezittingen, dit totaal met f 16,800 vermeerderd zou moeten worden. In 't geheel zou dan een kleine ton opbrengst geraamd mogen worden. De kokkie's en baboe's zijn bij deze berekening niet inbegrepen, hoewel de billijkheid medebrengt dat ook zij werden belast.

Het *Bat. Nbl.* wijdt een waardeerend artikel aan den arbeid van den, op den 24en December j.l. plotseling door zelfmoord, overleden heer **W. P. D. de Wolff van Westerrode,** tijdelijk hoofdinspecteur van den pandhuisdienst, tevens belast met de leiding der onderzoekingen betreffende de oprichting van landbouwcredietbanken.

De heer de Wolff van Westerrode, die in 1878 in Nederland het diploma verwierf voor indisch ambtenaar, volgde aanvankelijk den dienst bij het B.B. Geleidelijk de verschillende rangen doorloopend werd hij assistent-resident in Banjoemas en daar legde hij, door de oprichting van een spaar- en credietbank voor de inlanders, den grondslag voor de, onder zijn leiding, tot begin van uitvoering gekomen staats-exploitatie van pandhuizen en tot de in ontwerp gereed zijnde invoering van landbouwcrediet van staatswege.

Zijn heengaan is een groot verlies, dat in ruimen kring betreurd wordt.

Te Medan zullen voortaan twee vendumeesters in functie zijn, een binnen de afdeelingen Deli, Serdang, Padang-Bedagei, Boven- en Beneden Langkat, de tweede binnen Tamiang. Dit is het gevolg van een nieuwe formatie voor het **vendukantoor** te Medan, bij besluit van 23 December jl. vastgesteld. Verder zullen er vendumeesters worden aangewezen te Tandjong Balei en Bengkalis. De resident van Sumatra's Oostkust is belast met de superintendentiteit op het vendukantoor. De vendumeesters worden onderscheiden in twee klassen, die der eerste klasse is gevestigd te Medan.

De Heer W. F. A. Loonen, die zich zoo interesseert voor de **zwavelwinning in N.-I.**, vestigt nogmaals in *de Preangerbode* de aandacht op een procédé voor zwavelwinning, dat uiterst eenvoudig van toepassing is en waarvan hij de beschrijving vond in het duitsche, technische tijdschrift »*Prometheus*«. Door de goedkoopte van de behandeling zal dit procédé volgens hem stellig elk nog bestaand bezwaar tegen een onderzoek van regeeringswege uit den weg ruimen. Wij laten hieronder de letterlijke vertaling volgen:

»Op de expositie te St.-Louis is een werktuig tentoongesteld, dat op even eenvoudige als bizondere wijze zwavel uit den bodem weet te halen en tegenwoordig in Louisiana reeds in gebruik is en waarvan teekening en beschrijving worden gegeven in het »*Zeitschrift des Vereine Deutscher Ingenieure*".

Het zwavellager van Louisiana werd reeds in 1865 ontdekt, terwijl men boringen naar petroleum deed, maar de zwavelwinning kon pas in 1895 ter hand worden genomen door middel van een door Dr. H. Frash, in Cleveland Ohio uitgevonden procédé. De zwavel kwam voor in een geweldige schacht van 30 meters dikte en was vermengd met zand en gips. De bodem van deze schacht bevond zich 183 meters onder den beganen grond en was overdekt met een enorme laag drijfzand, waardoor alle pogingen om de zwavel te voorschijn te brengen, mislukten. Nu dreef Frash door het drijfzand een pijp van 330 m.m. diameter, die zoodanig in omvang afnam, dat zij aan het benedeneinde nog slechts 203 m.m. mat. Het onderste gedeelte van de pijp was met gaten doorboord, dus zeefvormig. Verder plaatste hij in die eerste pijp van 203 m.m. een tweede pijp van 76 m.m. en in deze laatste weer een derde pijp van 38 m.m.

Wordt nu tusschen de beide pijpen van 76 en 203 m.m. kokend water bij een hitte van 160° Celsius ingevoerd, dan dringt dit door de gaten der buitenste pijp in de met zand en gips vermengde zwavellaag en doet de zwavel smelten.

Nu wordt door de middelste pijp, die dus de kern vormt, lucht ingeperst en deze werkt de opgeloste, vloeiende zwavel door de 76 m.m. dikke pijp naar boven. Men laat verder de vloeibare zwavel in open bakken afkoelen, door haar 24 uren bloot te stellen aan de buitenlucht, waarna zij stuk geslagen of fijn geklopt wordt met bijl of hamer. Zulk een boorgat kan per uur 20 ton zwavel opleveren en 30 dagen achter elkander productief blijven. De kosten met inbegrip van het maken van het boorgat, beraamde men voor elke 1000 kilo zwavel op 4 dollars."

Het kant en klaar afleveren van, voor de markt, geschikte zwavel kwam dus maar op één cent per kilo te staan en dat onder omstandigheden, waarbij de zwavel zeer moeilijk te bereiken was, terwijl dit waarschijnlijk op Java onder veel gunstiger en voordeeliger condities zal kunnen plaats hebben.

De heer Loonen eindigt zijn opstel met de vraag, waarop wij dan nog wachten, en wanneer wij ons eindelijk dan de schatten gaan toeëigenen, die ons in Indië van alle zijden worden aangeboden?

Op het rekest door den heer Loonen aan de regeering ingediend, om vergunning om een hoeveelheid van ± 6000 ton zwavelertsen uit de kraters aftevoeren, ten verkoop in Europa, tegen uitkeering van 50 pCt. aan de regeering van de netto-winst, is afwijzend beschikt op grond van „mijnverordeningen."

Wat de wederinvoering van **het uitvoerrecht op suiker** betreft, weet *de Java-Bode* te vertellen, dat er plannen in bewerking zijn om een soort bedrijfsbelasting in te voeren. Suikers van fabrieken, die minder dan 60 picols per bouw gemaakt hebben, zouden vrij zijn. Van andere fabrieken zou een progressief recht bij uitvoer worden geheven.

Dr. Kramers, aan wien tot de terugkomst van Dr. Burck was opgedragen onderzoekingen te doen en adviezen uit te brengen in het belang der **Gouvernements-koffiecultuur** heeft, blijkens het verslag omtrent den stand van 's Lands Plantentuin, de koffie-ondernemingen bezocht in de Padangsche Bovenlanden, in den Oosthoek en op Midden-Java, waar hij de grondmonsters onderzocht en zijn onderzoekingen naar de bestanddeelen der koffieboon voortzette. Hij tracht een oplossing te vinden van de volgende vragen:

1e. De koffieboon, in de rijpe bes kleurloos, neemt bij het drogen echter tinten aan, die verschillen naarmate van de streek, waar de koffie gegroeid is.

Uit welke moederstof en hoe ontstaan die kleuren?

Wanneer men op gewenschte wijze invloed wil uitoefenen op de kleur (fancijkoffie), dan dient deze vraag eerst duidelijk beantwoord te zijn.

2e. Het is nog altijd onbekend, welke chemische verbinding den geur aan de gebrande koffie geeft.

Ook de beantwoording van deze vraag is voor de praktijk van het grootste gewicht. Verder werd blijkens dat verslag door Dr. Koningsberger een onderzoek ingesteld naar de **tripang-visscherij** in N.-I., waartoe het bedenkelijk verminderen van de diersoorten, die de tripang leveren, de aanleiding is geweest, zoomede naar de ziekten van cultuurgewassen, die door insecten worden veroorzaakt. Ook werden een groot aantal **thee-ondernemingen** bezocht in Oost-, West- en Midden-Java en naar veredeling gestreefd van de **Tabak** door middel van selectie, bastardeering- en bemestingsproeven. De **geta pertja**-onderneming te Tjipeter gaf een bevredigenden zadenoogst, terwijl de aanplantingen werden uitgebreid. De demonstratievelden voor inlandsche cultures bleven niet zonder invloed op den landbouw der bevolking. Te Lembang werden geoogst: aardappels, maïs, artisjokken, selderie, aardbeien, tabak, cassave, erwten, boonen, bataten, ricinusvruchten, teosinte, wortels en radijs.

De landbouwschool telde 13 leerlingen.

West-Indische Berichten.

Suriname. Er is te Paramaribo al 'n surinaamsche bode, de *Suriname* is nu bezig zich de Jobs-bode der kolonie te maken. In haar nummer van den 20n December ll. wist zij mede te deelen, dat de sectie Maäbo van den kolonialen spoorweg, waaraan reeds omstreeks honderdduizend gulden moet zijn verwerkt, zou moeten worden verlaten, wegens de ongezondheid der streek — of om andere redenen? Een bevestiging van dit bericht vonden wij tot nu toe niet. En na reeds den landbouw-assistent van Dr. van Hall als ongeschikt voor zijn betrekking te hebben afgetuigd, zeide het blad naar aanleiding van de aanstaande benoeming van 'n wandelleeraar voor den landbouw te vreezen, »dat parti-pris en protectie, instede van het belang der kolonie, hier weêr den doorslag zullen geven." Wij zijn 't wat de eischen, die het blad aan den wandelleeraar stelt, ten volle met de *Suriname* eens, en vertrouwen, dat hare vrees, dat men daartoe iemand zal uitkiezen, die van taal, zeden en gewoonten der bevolking, welke hij zal moeten onderrichten, van de surinaamsche cultures niet of slechts 'n vaag begrip heeft, uit boeken opgegaard, ongegrond zal blijken.

Wij hopen ook, dat 't blad een wat al te pessimistischen kijk op de koloniale aangelegenheden had toen het, naar aanleiding van de, bij wijze van equivalent voor de te verminderen retributie der balata-industrie, voorgestelde 2 opcenten op de invoerrechten zich onder het motto: „'t begint al", als volgt uitliet:

„Het begint al", plaatsten wij aan het hoofd van dit artikel, daarmede te kennen willende geven, dat o. i. het ingediende ontwerp het voorspel is van de vele lasten, die der kolonie boven hare krachten te dragen zal gegeven worden.

Want niet alleen het artikel balata zal blijken een teleurstelling te wezen, ook vele andere middelen zullen beneden de raming blijven.

Wij zijn het eens met de Kamerleden, die meenden, dat bij de raming onzer middelen het optimisme heeft voorgezeten.

Nederland heeft in den laatsten tijd ontegenzeggelijk lust getoond in het streven tot opheffing der kolonie, uit den staat van verval, waarin zij verkeert.

Indien dit echter geen bedriegelijke schijn is, dan moet het zich gereed maken tot het brengen van groote geldelijke offers, maar vooral is het noodig, dat het zich wachte van de kolonie een inspanning te vergen, die haar te duur zal kosten.

En zulk eene inspanning is ongetwijfeld het torsen van een vermeerderden belasting-druk."

Het blijkt nu zeker wel meer en meer, dat de *Surinamer* zich vergaloppeerd heeft, toen ze zich zoo pessimistisch uitliet, over de toekomst der bacove-cultuur en o. a. het voorbeeld van Barbados aanhaalde, waar die cultuur zou zijn mislukt.

Onze West kreeg van den heer C. J. Hering te Paramaribo inzage van een antwoord van den secretaris van het engelsch west-indisch landbouw-departement op het verzoek van den heer H. om inlichtingen in bedoelde aangelegenheid. De heer Buttenshaw schreef naar aanleiding van de mededeeling van de *Surinamer* over den uitvoer van bananen van Barbados 't volgende:

„Ik wil u nu slechts dit zeggen, dat het een absolute dwaling is, te spreken van het mislukken der bedoelde industrie. Dit onderwerp is, zooals u zult bemerken, een der op de aanstaande conferentie op Trinidad te bespreken aangelegenheden, en volgaarne zal ik u met de eerst voorkomende gelegenheid een afschrift van het desbetreffend rapport doen toekomen."

De *Surinamer* weet omtrent de proeven van den districts-commissaris, H. van Breen, van Frederiksdorp te berichten, dat de, door hem op Johan en Margaretha genomen proeven met Sea Island-katoen goed geslaagd zijn.

De Directie der Koninkl. West-Indische Maildienst heeft besloten aan een meermalen tot haar gericht verzoek te voldoen, door voor de zomer-vacantie 1905 speciale vacantiekaarten voor in Europa schoolgaande kinderen van in Suriname verblijf houdende ouders verkrijgbaar te stellen, op de volgende voorwaarden:

1 Voor of op 25 Maart moeten de kaarten voorloopig worden aangevraagd bij den Agent, onder schriftelijke opgave der namen van de kinderen, voor wie men ze wenscht, hun geboortejaar, adres in Europa, inrichting van onderwijs door hen bezocht en meest gewenschte datum van vertrek uit Amsterdam. Deze aanvraag verbindt tot niets; in geval van groote deelname is zij echter noodig voor de Directie, die op ontvangst zoo spoedig mogelijk bekend zal maken, of aan alle aanvragen onveranderd kan worden voldaan, dan wel welke wijzigingen noodig mochten blijken.

2 De prijs van deze vacantiekaarten (Eerste Klasse retourbiljetten) bedraagt twee honderd vijftig gulden, zonder eenige reductie, ook niet voor meerdere kinderen uit een gezin. De definitieve biljetten behooren uiterlijk een week vóór vertrek, tegen betaling in ontvangst genomen te worden ten kantore van de Directie te Amsterdam.

3 De biljetten vermelden den datum van vertrek uit Amsterdam en geven recht tot de terugreis, uiterlijk met de boot die 89 dagen daarna van Paramaribo behoort te vertrekken. Bij ontscheping te Hâvre wordt geen vergoeding verleend. Overigens gelden de gewone bepalingen op het passagiersvervoer.

4 Onder kinderen worden alleen verstaan zij die in of na 1886 geboren zijn.

5 Op aanvragen na 25 Maart ingekomen, zal pas tegen vertrek uit Amsterdam van de gewenschte boot, kunnen worden beschikt.

Curaçao. De *Wekker* luidde het oude jaar uit en het nieuwe in met een hoofdartikel, dat wij om den frisschen geest, die daaruit spreekt, hier een plaatsje willen inruimen:

„Over eenige uren zal het middernachtelijk schot van het Fort Nassau verkondigen, dat er wederom een jaarwisseling heeft plaats gehad en dat 1905 diens intrede heeft gedaan!

Het jaar 1904 zal dan met al zijn leed en zijn weinigje lief verzwolgen zijn in de kolk der eeuwigheid. Weinigje lief? Ja, zoo men gering schat het voorrecht van bevrijd te zijn gebleven van epidemische ziekten en andere rampen, die zoo menig ander land geteisterd en talrijke offers geëischt hebben. Maar neen! wanneer men rekening houdt met de ongemeene belangstelling voor onze kolonie, welke in den laatsten tijd bij de regeering en in de pers in Nederland voor onze kolonie is ontwaakt. Neen! als men bedenkt, hoe op talrijke wijzen welgemeende en krachtige pogingen in het werk worden gesteld, om haar op te beuren uit den toestand van verval, waarin zij uit hoofde van verschillende oorzaken geraakt is. Neen! indien men niet blind is voor het verblijdend verschijnsel, dat het zuinige en alles behalve in overvloed badende Nederland genegen is, om een diepe greep in zijn schatkist te doen, ten einde, zoo mogelijk, redding te brengen aan onze schoone, doch vervallene kolonie. Neen! eindelijk, wanneer wij niet uit het oog verliezen, dat wij thans hebben een Landvoogd, die er een eer in stelt, geen middel onbeproefd te laten, om onze geliefde kolonie hare verloren welvaart terug te geven en wederom te maken tot een kostbare parel aan Neêrlands kroon!

„Het kan verkeeren", zegt Bredero, en de toestand, die ons allen op het einde van 1904 tot weemoed stemt en de toekomst niet zonder angst te gemoet doet gaan, kan, wanneer wij ons wederom niet ver van een naasten eindpaal bevinden, zich, dank zij de welmeenende pogingen, die met vereenigde krachten worden aangewend, hebben veranderd in een van bloei en welvaart voor de ons zoo geliefde kolonie.

Laten wij daarom, niet met hangend hoofd en neergedrukten geest, maar welgemoed en vol vertrouwen op een betere toekomst voor Curaçao, den nieuwen jaarkring intreden en ieder onzer, door zijne werkzaamheid, door zijne toewijding aan de algemeene zaak, door zijn altruïsme en door zijn onberispelijken handel en wandel, een steentje aandragen, ten einde het gebouw van bloei en welvaart van deze onze zoo geliefde kolonie, waar onze wieg heeft gestaan en wij, na den harden levensstrijd aan den schoot der aarde zullen worden toevertrouwd, grootsch en trotsch te doen verrijzen!

Het in te treden jaar 1905 brenge ons allen, groot en klein, vriend en vijand, de zoozeer gewenschte trits: Heil, Zegen en Voorspoed!"

Sumatra's Westkust.

(*Aangeboden.*)

A. Nieuwe bijdragen tot de Staatsinkomsten.

Nu de Minister van Koloniën in zijne memorie van toelichting op de begrooting voor 1905 heeft medegedeeld, dat door den Gouverneur-Generaal maatregelen aan de orde zullen worden gesteld, o. a. om sommige deelen der buitenbezittingen, waaronder in de eerste plaats het Gouvernement Sumatra's Westkust, meer te doen bijdragen in de algemeene en de bestuurskosten, is de vraag aan de orde: langs welken weg daarnaar moet worden gestreefd? Want, hoe waar of ook moge wezen, dat elke weg naar Rome leidt, even waar is, dat men toch liefst den besten weg neemt. Een onderzoek daarnaar is het doel van dit opstel.

Een der hoofdzaken, waarnaar bij de vaststelling der Indische begrootingen tegenwoordig moet worden gestreefd, is om het zoo noodzakelijke, vaste en bestendige evenwicht tusschen de gewone, jaarlijks terugkeerende ontvangsten en uitgaven daar te stellen. Is dit, voor zoo ver Sumatra's Westkust betreft, wel betracht? Is er b.v. al voor goed uitgemaakt, of op de uitgaven voor het Europeesch en Inlandsch bestuur niet valt te bezuinigen? Voorstellen daartoe in de negentiger jaren der vorige eeuw door het bestuur aan de Regeering gedaan, werden eerst gedeeltelijk opgevolgd, doch later weder losgelaten.

Waarom??

Verder mag niet uit het oog verloren worden, dat, bij het stellen der vraag, hoeveel Sumatra's Westkust zal bij te dragen hebben aan de kosten voor leger en vloot, bestemd om het koloniaal gebied te verdedigen tegen een buitenlandschen vijand, die verdediging al heel spoedig teruggebracht wordt tot een loslaten der buitenbezittingen en een algemeen terugtrekken op Java. Met deze omstandigheid hield de Raad van Indië geen voldoende rekening in zijn overzicht van de baten en lasten van dit gewest, overgelegd in zijn advies van 9 Jan. 1891 (zie bijl. TT. van het Kol. Verslag van dat jaar.) Daaruit blijkt verder, dat, wanneer Sumatra's Westkust, buiten zijn eigen uitgaven, zijn aandeel draagt, niet alleen in de algemeene kosten van bestuur, maar ook in hetgeen wij in Atjeh en in de gewesten buiten Java en Madoera en Sumatra te kort komen, de inkomsten van dat gewest, buiten de koffie, door de uitgaven met ruim f 2,910,000, zegge 3 millioen, worden overtroffen.

Eindelijk dient, wanneer gewezen wordt op de vermindering van de inkomsten uit de verplichte koffiecultuur, de aandacht er op gevestigd, dat de opbrengst van de kolenontginning te Sawah Loentoh, in verband met de spoorwegexploitatie in dat gewest, een bate verzekert van ongeveer een millioen 's jaars.

Dit zijn een drietal onderwerpen, waarop wel mag worden gelet, wanneer de door den Gouverneur-Generaal aan de orde te stellen maatregelen in Nederland bekend zullen zijn en daaromtrent de door den Minister van Koloniën, blijkens de memorie van antwoord, aan de wetgevende macht toegezegde inlichtingen zullen zijn verschaft.

Het *Algemeen Handelsblad* besprak eenigen tijd geleden het denkbeeld eener verhooging van sommige uitvoerrechten. Waarom niet liever gestreefd naar vermeerdering dier rechten door een meerderen uitvoer van daaraan onderworpen producten mogelijk te maken? Hierop zal later worden teruggekomen. Tegen verhooging wordt in het Koloniaal Weekblad niet ten onrechte opgekomen, terwijl in dit blad er zeer ad rem op gewezen wordt dat, aangezien een gedeelte der voor Sumatra's Westkust bestemde goederen uit het Buitenland over Java komen, de daarvan geheven inkomende rechten, baten in de schatkist hebben gebracht, welke als van Sumatra's Westkust afkomstig, dienen te worden aangemerkt.

Nog beweert het *Hd.bl.*, dat ter Sumatra's Westkust, waar geen landrente, bedrijfsbelasting, accijns op inlandsch gedistilleerd, rijtuig belasting of belasting op het slachten door den inlander, zoo als op Java, wordt betaald, de bevolking van 1½ millioen zielen met evenveel meer moet worden belast en even zwaar gedrukt te worden, als die van Java. Het klinkt wel zonderling, dat, terwijl algemeen de overtuiging bestaat, dat de Javaan veel te zwaar belast is, en men er bij voortduring op zint om dien druk zooveel mogelijk te verminderen, thans aanbevolen wordt om in een ander gewest in Ned.-Indië van de bevolking per hoofd een even zwaar offer aan de fiscus te eischen, als door die op Java betaald wordt. Toch is deze eisch, hoe zwaar ook, ongeveer de helft minder, dan die van den Raad van Indië hierboven besproken.

Ware het geen billijker en gezonder politiek: eerst te streven naar de economische ontwikkeling van land en volk, vóór dat men belastingen ging uitschrijven? Er bestaat gelegenheid te over ter Sumatra's Westkust maatregelen te nemen, die er toe leiden zullen op meer rationeele wijze 's Lands inkomsten te verhoogen. Dit kan b.v. geschieden door den aanleg van groote werken van openbaar nut; door uitgiften op ruime schaal van gronden in erfpacht; door een regeling van den rechtstoestand der door Europeanen en vreemde Oosterlingen geoccupeerde gronden binnen de limieten der voornaamste plaatsen in dit gewest; door eene andere regeling strekkende om de maleische huisgezinnen van hun in eigendom bezeten grond een op de adat gegrond eigendomsbewijs te schenken, waarop hypotheek kan worden verleend.

Geen dezer plannen is nieuw. Alle zijn zij in behandeling of in overweging. En komen zij tot uitvoering, dan zal de opbrengst van een reeks van bestaande belastingen, als: canon, verponding, personeele en patentbelasting, en uitgaande rechten er in geen geringe mate door verhoogd worden of de inkomsten van den Staat er op andere wijze door stijgen. Zij hebben bovendien dit voor, boven het plan tot invoering van een directe belasting van de inlandsche en daarmede gelijkgestelde bevolking, dat zij kapitaal in omloop zullen brengen en de gelegenheid open stellen tot geldbelegging in de opterichten ondernemingen en de in te schrijven grondeigendommen, alvorens van deze bijdragen te vorderen aan de Staatsinkomsten, terwijl een directe belasting van het vaste kapitaal veel offers eischt, doch niet mede werkt tot de ontwikkeling van de volksnijverheid. De directe belasting zal buitendien uitsluitend de inlandsche en daarmede gelijkgestelde bevolking treffen, terwijl met de vier voorgestelde maatregelen voornamelijk bijdragen verwacht worden van de op te richten ondernemingen van nijverheid. Eindelijk is van de uitvoering der vier voorgestelde maatregelen geen tegenzin, onwil of verzet te wachten, omdat de bevolking daarbij belang heeft. Immers de ondernemingen verschaffen haar goed betaald werk, terwijl een eigendomsbewijs van den grond haar in de gelegenheid stelt geld te leenen tegen een lage rente op hypotheek.

Om al deze redenen wordt aan de tot stand koming der vier maatregelen verreweg den voorkeur geschonken boven de invoering van eene directe belasting. Daarmede is echter nog niet gezegd, dat van die invoering geheel zal moeten worden afgezien. Als remplaçant van de verplichte koffiecultuur komt zij vanzelve weder ter sprake bij de behandeling van deze belasting. Vooraf dient echter het licht te schijnen op de genoemde vier maatregelen, ten einde ze meer van nabij te leeren kennen, dan kunnen zij naar waarde geschat en beoordeeld worden.

Een der openbare werken van groote beteekenis voor Sumatra's Westkust en waarop reeds lang de aandacht is gevallen, is de aanleg van spoorwegen naar de West- en Oostkust van Sumatra, om aan de Ombiliën-kolen een ruim afzetgebied te verzekeren.

Het is waar, het daarvoor benoodigd kapitaal zal door leening moeten worden verkregen, wanneer de aanleg niet aan particulieren wordt overgelaten. Doch dat levert geen bezwaar, nu in beginsel vast staat dat voor productieve werken geleend mag worden. De Minster heeft dit werk op een volgende begrooting slechts te brengen onder de productieve werken, waarvan de uitvoering in het begrootingsjaar noodig wordt gevonden, of kan, wanneer hij dit wenschelijk acht met de wetgevende macht overleggen, of, in verband met den financiëelen toestand, de Staat niet beter doen zou het aan particulieren toe te vertrouwen. Voor beide stelsels valt veel te zeggen. Nu echter de Staat eenmaal begonnen is de ontginning van het kolenveld en de afvoer van kolen voor eigen rekening te te nemen, en het plan bestaat om de inkomsten ook uit mijnbouw te vermeerderen, ligt het voor de hand om eene uitbreiding van dit werk niet in andere handen te geven; en dit te minder, omdat de spoorweg aanleg naar de Oostkust dienstbaar kan worden gemaakt aan de emigratie van Javanen.

Verdient spoorwegaanleg op Zuid-Sumatra, in verband met de emigratie van Javanen geen aanbeveling als financiëele onderneming, omdat gebrek aan massaal vervoer in de eerste jaren oorzaak zou zijn dat de opbrengst van het verkeer zelfs de rente niet zou kunnen dekken van het voor den aanleg benoodigde kapitaal, hetzelfde kan niet worden gezegd van zoodanigen spoorweg-aanleg van het Ombilien kolenveld naar Siak, omdat de opbrengst van dit verkeer alleen door den kolenafvoer reeds een bevredigende rente van de aanlegkosten verzekert, terwijl een van lieverlede vermeerderende opvoer van goederen de kans niet gering maakt dat de onderneming met den tijd winstgevend kan worden. Maar zelfs al wordt die kans uitgesloten, dan nog verdient de onderneming aanbeveling, omdat zij een woeste en schaarsch bevolkte landstreek door emigratie der Javaansche werklieden met hunne gezinnen. die eerst voor den spoorwegaanleg worden benuttigd en aan wie daarna gronden ter ontginning kunnen worden afgestaan, op rationeele en op de minst kostbare wijze economisch tot ontwikkeling zal brengen.

Heeft de Heer Fock wel aan het Ombilien-kolenveld en aan kolenafvoer van daar naar de Oostkust gedacht, toen hij in zijne beschouwingen en voorstellen ter verbetering van den economischen toestand der inlandsche bevolking van Java en Madura, den aanleg van spoorwegen in het algemeen en van een spoorweg in Zuid-Sumatra in het bizonder ontraadde? De zekerheid van levensvatbaarheid, door hem verlangd, in dien zin, dat de emigratie niet zal worden gedrukt door voortdurende schade op de exploitatie, kan bij den eerstgenoemden spoorweg niet alleen in voldoende mate aanwezig worden geacht, doch de aanlegkosten van den spoorweg sluiten tevens in zich de kosten van overvoer der emigranten. En dit laatste is een groot voordeel, dat het voornaamste bezwaar tegen emigratie opheft. Natuurlijk dat de vestiging der kolonisten hier gevolg, en de aanleg van den spoorweg hoofdzaak zal zijn. De vestiging der nederzetting langs den spoorweg zal ook niet de door hem voorspelde moeilijkheden opleveren, welke de organisatie der nederzettingen hier en daar, van slechts kleine groepen tengevolge moet hebben. Voortdurende verplaatsing van werkvolk is natuurlijk niet te vermijden bij spoorwegaanleg. Aangezien daarmede echter onderwerpelijk van verscheiden plaatsen tegelijk een aanvang kan worden gemaakt „worden deze beginpunten van zelve de kernen der nederzettingen, welke bij een zoo omvangrijk werk als waarvan hier sprake is, niet in geringe getale zullen plaats hebben. Men stelle zich voor, een spoorweg loopende van het Ombilien kolenveld naar Siak of een andere terminus langs de oostelijke grenzen der afdeeling Tanah Datar (kota VII en Lintau en Boea) en L. Kota (Pajakoemboeh). De emigranten nu zullen per stoomschip van Java worden vervoerd naar Siak en naar Padang, en van laatstgenoemde plaats per spoor naar Sawa-Loento en Pajakoemboeh. Van hieruit kunnen zij worden gedirigeerd naar die plaatsen, tusschen de beide eindpunten, waarlangs de spoorweg zal loopen en waar stations of halten zullen komen. Dit is een marsch van 40 à 50 K.M, die in een paar dagen kan worden afgelegd langs geschikte wegen of voetpaden.

Men behoeft geen optimist te zijn om van dezen spoorweg, die van economische beteekenis is door den nieuwen uitweg, welke hij aan de Ombilien kolen bezorgt, doch ook staatkundig belang heeft door den eersten ijzeren band waarmede Oost- en West-kust aan elkander geklonken worden, bijdragen te verwachten aan de algemeene bestuurskosten. Waar men echter zeker van kan zijn, is dat hij in verband met de voorgestelde emigratie, in belangrijke mate zal bijdragen tot de economische ontwikkeling van Sumatra.

Daar deze spoorweg evenwel zijn beteekenis ontleent aan den kolenafvoer naar de Oost-kust, zal alleen dan tot den aanleg mogen worden besloten, wanneer in plaats van 200,000 ton 's jaars, zooals thans geschiedt, minstens het dubbele of drievoud van dit cijfer jaarlijks door ontginning kan worden verkregen. Om hiervan verzekerd te zijn moet men vast kunnen rekenen op voldoende werkvolk. Nu is het een bekende zaak dat dit niet altijd het geval is geweest, noch met het vrije werkvolk, noch met de dwangarbeiders, welke men genoodzaakt is geweest te werk te stellen. Vrij werkvolk *voor arbeid in de mijnen* is nooit in voldoende mate voorhanden geweest. Daarvoor en in het algemeen, voor al het werk waar geen betaald werkvolk beschikbaar was, zijn dwangarbeiders gebezigd. De gunstige resultaten met de kolenontginning tot dusver verkregen, zijn dan ook in hooge mate, zoo niet uitsluitend aan dezen maatregel te danken. En zeker zouden die uitkomsten nog beter zijn geweest, wanneer de eenmaal op het kolenveld te werk gestelde dwangarbeiders er hadden kunnen blijven tot aan de expiratie van hun straftijd. Dit kon echter, jammer genoeg, niet plaats hebben. Herhaaldelijk werden voor Atjeh of militaire expedities naar andere landstreken de te Sawah-Loento ingedeelde dwangarbeiders bij honderdtallen weggehaald. In hun plaats kwamen wel, na verloop van tijd, weer nieuwe ploegen, doch deze moesten natuurlijk eerst het bedrijf leeren en aan het werk gewoon raken voor dat zij daarvoor geschikt konden worden geacht.

Wanneer in beginsel kon worden aangenomen om voor de kolenontginning te Sawah-Loento te bestemmen alle dwangarbeiders in den ketting en alle dwangarbeiders buiten den ketting, met een straftijd van 2 en 3 jaren en daar boven en dat deze gestraften om geen enkele reden daar vandaan mogen worden weggezonden tot aan de expiratie van hun straftijd, tenzij alleen, wanneer zij voor redenen van gezondheid voor eenigen tijd naar elders moeten worden geëvacuëerd, dan ware te dier plaatse wellicht door dezen maatregel steeds eene voldoende hoeveelheid vast werkvolk beschikbaar om, in verband met de vrije werkkrachten, op eene productie van een half millioen ton steenkolen te kunnen rekenen.

De zorg, welke reeds sedert jaren besteed wordt aan de voeding, huisvesting, ziekenverpleging en hygiëne, zoowel in de mijnen als in de dwangarbeiders-kwartieren, zal, waar die gepaard gaat aan eene oordeelkundige verdeeling van arbeid en van den dienst- en vrijen tijd, en aan het menschlievend streven de tuchtroede niet dan bij dringende noodzaak te doen gevoelen, er ongetwijfeld toe bijdragen om de dwangarbeiders te doen besluiten na verstrijking van hun straftijd er te blijven om het bedrijf voort te zetten. Want er zal bij voortduring naar moeten worden gestreefd aan de kolenontginning een kolonie mijnwerkers te verbinden, waardoor deze een meer stabiel karakter krijgt en zich van lieverlede kan uitbreiden.

Het is niet onmogelijk dat het bekende Elmira-stelsel, waarover de heer Hugenholtz heeft uitgeweid tijdens de gevoerde debatten in de Tweede Kamer voor de vaststelling der Indische begrooting van dit jaar en voor de toepassing, waarvan in Indië reeds op de begrooting voor 1874 gelden waren uitgetrokken — doch op de uitvoering van welk plan de Atjeh oorlog belemmerend heeft gewerkt — en onder de dwangarbeiders te Sawah-loento ingevoerd, aan het doel beoogende verbetering door boetedoening en vorming van geschikte werk- en ambachtslieden, zou beantwoorden. Een proef met dat stelsel aldaar genomen, brengt den Staat tot geen directe extra-uitgaven, daar deze alle ten laste der ontginning kunnen worden gebracht.

Een tweede bijdrage kan, zoo als gezegd, worden gevonden in eene onbekrompen uitgifte in erfpacht van woeste gronden. De reden waarom dit tot dusver niet is geschied, moge hieronder blijken. Om niet te ver in het verleden terug te gaan, zij vermeld dat de gelegenheid tot het verkrijgen van gronden in erfpacht voor de particuliere industrie door de Regeering eerst in 1874 is opengesteld, door afkondiging van het Ind. Stbld. van dat jaar no. 94f. In de eerste jaren was de lust niet gering om woeste gronden in erfpacht aan te vragen geschikt voor den aanplant van koffie. Het artikel haalde op de markt hooge prijzen; er was geen gebrek aan goeden grond en de cultuur leverde geen technische bezwaren op. Spoedig echter deden zich practische moeielijkheden voor. Men begon te ondervinden dat er niet altijd voldoende werkvolk te krijgen was onder de inheemsche bevolking, terwijl zij, die in de tachtiger jaren van 1800 en daarvóór gronden in erfpacht aanvroegen, die dan eerst konden krijgen, wanneer was uitgemaakt dat die gronden niet voor de Gouvernements-koffiecultuur beschikbaar moesten blijven. Aan die hinderpalen is het voornamelijk te wijten dat deze industrie niet een zoo hooge vlucht heeft genomen als werd verwacht. In 1887 werd zij in de Pad. Bovenl. nog slechts gedreven op 17 ondernemingen. Daarop waren 4313 bouws met koffie beplant, welker productie van af 1880 gemiddeld 7300 pikols had bedragen. Acht jaren later, in 1895, waren er 24 ingeschreven erfpachtsondernemingen, die een oppervlakte besloegen van 12297 bouws, waarvan slechts 2885 als produceerend werden opgegeven. Hiervan werd in dat jaar 3100 pikols koffie geoogst. Bovendien waren 21 perceelen in erfpacht aangevraagd, welke echter in advies werden gehouden tot tijd en wijle zou zijn vastgesteld, welke middelen moesten worden toegepast om ter Sumatra's Westkust uitbreiding van de koffiecultuur als volksbelang te bevorderen. De Regeering vreesde dat anders in die Residentie vermoedelijk de beste gronden aan de volkscultuur onttrokken zouden worden.

Over deze zonderlinge beslissing der Regeering moet men zich niet verwonderen. Haar koffie-monopolie-politiek stond destijds, en nu zelfs nog, in het teeken der hersenschimmen. Men droomde, en droomt nog, van vrijwillige volkscultuur, gebonden aan verplichte levering, als overgang tot een degelijke geheel vrije industrie. Tot welke resultaten die idealen geleid hebben, vindt men beschreven in „het overzicht van den economischen toestand der inlandsche bevolking van Java en Madoera" van Mr. C. Th. van Deventer. Hoe gunstig steekt daarbij niet af de Gouvernements-kinacultuur in vrijen arbeid, èn als wetenschappelijke instelling, èn als middel tot werkverschaffing aan inlanders. Hoe dit laatste bij de genomen maatregelen in zake het koffie-monopolie is verwaarloosd, werd in het genoemde werk zakelijk aangetoond. Doch keeren wij tot ons onderwerp terug.

Wanneer men in aanmerking neemt dat de 24 in 1895 ingeschreven erfpachtsperceelen met de 21 aangevraagde nog geen 4 vierk. Geogr. mijlen besloegen, terwijl de oppervlakte der Pad. Bovelanden, volgens de Regeeringsalmanak van dat jaar 409.60 vierk. Geogr. mijlen bedroeg, dan zal moeten worden erkend dat de genomen voorzichtigheidsmaatregel als zoodanig geen reden van bestaan had, doch alleen de ontwikkeling van S. W. K. in den weg heeft gestaan, door de uitgifte van woeste gronden in erfpacht aan de particuliere industrie jaren lang op te houden. Om nog beter aan te toonen hoe weinig een onbelemmerde uitgifte van woeste gronden de eerste tientallen van jaren het Gouv.-koffie-monopolie bedreigt, moge het volgende dienen: Ofschoon de verhouding tusschen ontgonnen en onontgonnen terrein in de Padangsche Bovenlanden niet bekend is, wijzen de topographische kaarten toch aan dat het laatste grooter is dan het eerste. Aangenomen dat de uitgestrektheid onontgonnen grond slechts de helft bedraagt van de geheele oppervlakte der Residentie, en b.v. slechts 200 vierk. G. M., en dat tienmaal meer woeste gronden in erfpacht uitgegeven werden dan thans is geschied en aangevraagd, dus 450 perceelen, metende 40 vierk. G. M., dan zou er toch nog viermaal zoo veel, zegge 160 vierk. G. M., onbebouwde grond voor de zoogenaamde volkscultuur overblijven.

Met wat meer kennis van zaken en wat minder gestreef naar de verwezenlijking van onbereikbare idealen, had de Ind. Regeering, door de uitgifte van woeste gronden niet te bemoeilijken, al sedert jaren de bijdragen aan de algemeene- en bestuurskosten kunnen doen toenemen.

Want de baten, welke de schatkist uit landbouwondernemingen trekt zijn niet onbelangrijk, zoo als hieronder kan blijken uit eene opgaaf van de belastingen, welke door de ondernemingen in de Padangsche Bovenlanden gemiddeld jaarlijks zijn opgebracht.

1. Aan verponding werd van af 1886 tot en met 1895 een totaal van ƒ 105816.25 of gemiddeld 's jaars geïnd.	ƒ 10581
2. Aan patentrecht is betaald:	
a. door de landbouwondernemingen sedert 1890 t/m 1895 totaal ƒ 13277 of gemiddeld 's jaars	„ 2213
b. door het Europeesch personeel op die ondernemingen in de 10 jaren 1896, gemiddeld	„ 1649
3. Aan personeele belasting in de 10 jaren van 1896, gemiddeld	„ 414
4. Aan Canon in de 10 jaren van 1896 gemiddeld	„ 11756
5. Aan uitvoerrecht	„ 6758
Totaal . .	ƒ 33371

Het aantal produceerende ondernemingen gedurende het decennium 1886/1895 gemiddeld op 16 stellende, mag aangenomen worden dat elke onderneming in doorslag meer dan f 2000 aan de schatkist heeft opgebracht. Dit zijn de directe voordeelen voor den Staat. De bevolking, of liever de werklieden op de ondernemingen varen er niet minder wel bij. In 1895 werd ruim 4 ton door elf ondernemingen aan arbeidsloonen betaald, in de vorige jaren stellig niet minder. Nu beteekent 4 ton 's jaars 2200 dagloonen van 50 cents.

Stonden de practische bezwaren hierboven genoemd, en bestaande in gebrek aan werkvolk en het in strijd komen der belangen van de particuliere landbouwindustrie met die van de verplichte Gouvernements-koffiecultuur, aan een onbelemmerde uitgifte van woeste gronden in den weg, evenzeer ging de theorie mank waarnaar die uitgifte geschiedde. Zooals gezegd, vond die uitgifte plaats krachtens Ind. Staatsblad 1874 No. 94 f. Daarin was in strijd met het bekende résumé van de rechten, welke op Sumatra op de onbebouwde

ADVERTENTIËN.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob

Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

PENSION

Koningsplein 6, 's-Gravenhage.

Gemeubileerde Apartementen te huur

met of zonder pension,

per maand, per week of per dag.

BIEDT ZICH AAN

om geplaatst te worden in Ned.-Indië: een

JONGMENSCH

oud 19 jaar met 3e kl. H. B. S doorloopen. Vrij van Militie. Prachtisch bekend met 't smidsvak, 't opmeten en in kaart brengen van terreinen. Heeft nogal kennis van 't ontwerpen van plannen van loodsen en gebouwen.

Brieven onder No. 1211 bureau v. d. blad.

Polikliniek

voor Ziekten der Urinewegen en Geslachts Organen.

Dr. B. SWAAB Arts,

Kloveniersburgwal 41, Amsterdam.

F. G. Zechner,

Commissionnair in Effecten

ELANDSTRAAT 8,

Den Haag.

Telefoon Interc. 1826.

KANTOOR 9—3 UUR.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door

N. BLOM,

in Goud, Zilver en Edelgesteenten,

Amsterdam, N. Heerengracht 9.

Ook aan huis te ontbieden.

---

5 pCt. Div. **5 pCt. Div.**

M. Stigter,

Galileïstraat 58 - - *Telefoon* 3197.

Comestibles en Koloniale Waren.

KOFFIE — THEE.

Specialiteit in Indische Artikelen.

Witte Suiker (Superior Melis) 25 Cent per ½ KG.

Aanbevelend,

M. STIGTER.

5 pCt. Div. **5 pCt. Div.**

Zutphen Vooruit.

Zutphen, gelegen in een gezonde, boschrijke, malaria-vrije omgeving, is bijzonder geschikt voor vestiging van gezinnen die een gezellige, niet te dure woonplaats verlangen. Huren matig. Op het gebied van Tooneel, Concerten, Opera's, Kunst en Wetenschap is er hetzelfde te genieten als in grootere steden, maar veel goedkooper.

De plaats is uitstekend voor opleiding van jongelieden. Men heeft er een Gymnasium, H. B. School (beiden ook voor meisjes toegankelijk), Scholen van uitgebreid onderwijs, Meisjesschool, Kunstnijverheidschool (teekenen, boetseeren, houtsnijden, kunstnaaldenwerk, japonnaaien), Muziekscholen, Taalcursussen, Kookschool, Rijksnormaallessen, enz.

M. M. F. LUPPES, Voorzitter.
M. G. A. WENNIPS, Secretaris.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen, THEESERVIEZEN, Koffiestelletjes, Bouilloirs, enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

M. M.

Ondergeteekende, steunende op gunstige aanbevelingen, biedt aan een beperkt aantal Heeren de gelegenheid aan tot het gebruiken van het middagmaal tegen

f 0.75 per diner en f 20 per maandabonnem.

Aan afwisseling en toebereiding zal de meeste zorg worden besteed, terwijl voor de beste kwaliteit levensmiddelen wordt ingestaan.

Onder beleefde aanbeveling

Mejuff. N. BRAND.

Wattstraat 13a, Den Haag.

Bij een Officier, gezin zonder kinderen, te Amersfoort, wordt **aangeboden inwoning en toezicht op het leeren,**

voor een JONGEN,

leeftijd 6—12 jaar.

Huis met tuin, gezonde ligging.

Te A. is een goede lagere school, (c. q. H. B. S. en Gymnasium).

Brieven onder letter A aan het bureau van dit Blad.

---

18 à 20 pCt.

De naaml. vennootschap Verbruiksvereeniging

INSULINDE,

2e Schuijtstr. no. 1,

verkoopt à contant KRUIDENIERSWAREN en COMESTIBLES 18 à 20 pCt. beneden de gewone winkelprijzen.

Vraagt prijscourant.

De Directeur,

E. C. SENGER.

AGUILAR'S

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFELWIJNEN,

zijn alom bekend.

Hoofdkantoor:

Heerengracht 3, Den Haag.

Bijkantoor:

BATAVIA, B. DE BAS & Co.

Succursalen: UTRECHT en LEIDEN.

Agentschappen op alle Hoofdplaatsen in Ned. Indië.

Interc. Telephoon 264.

's-Gravenhaagsche

Crediet-Vereeniging en Depositokas

Den Haag — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve

f 400.000.

Directie:

Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in **Effecten** en **Coupons. Credieten** tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaatst gelden à **deposito,** in **chèque-rekening,** in de **spaarkas.**

Correspondent van de **Ned. Ind. Escompto-Maatschappij.** Betaalt hare **Wissels** uit. Fourneert tegen zeer voordeelige koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië.**

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.

Kantoortijd 9—3 uur.

Pierre Vos,

CUISINIER

v. Galenstraat 30.

DINERS

in alle prijzen.

Hoogste Waarde

voor Oude en Indische Brillanten

Goud, Zilver en Platina.

MAGAZIJN van

Gouden, Zilveren en Juweelen

voorwerpen.

S. SCHUIJER,

Korte Poten 44, Den Haag.

Inkoop en Ruil.

W. H. C. Th. SASSE

Français. Méthode Berlitz.

Leçons de choses. Lectures intuitives. Lecture de journaux, Etude de pièces de théâtre. **BINCKHORSTSTRAAT 124.**

Electro-Medische toestellen

overeenkomstig het systeem van

Prof. KORSCHELT en Dr. VON ALIMONDA.

Genezen spoedigst indische kwalen, zenuwziekten, verlamming, enz. enz.

Verkrijgbaar Van Brakelstraat 57.

Massa getuigschriften.

Frans Ernst & Co.,

BUITENHOF 1.

HOOFDAGENTEN van

HUMBER-, SIMPLEX- EN MINERVA-

Rijwielen en Motoren.

Bonds-Rijwielherstellers.

Algem. Nederl. Bond „VREDE DOOR RECHT."

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

BIJEENKOMST

op *VRIJDAG 3 FEBRUARI* a.s. des avonds te half negen ure, in de Zaal der CHRISTELIJKE JONGE MANNEN VEREENIGING

PRINSEGRACHT 4.

Onderwerp: DE VREDESBEWEGING, opgeluisterd door Lichtbeelden.

De toelichting zal gegeven worden door Mr. D. J. A. A. H. de Beaufort

Slotwoord van den Voorzitter der Afdeeling.

Leden van VREDE DOOR RECHT **Vrije Toegang.** Niet-Leden **f 0,10.**

ZADEL- EN KOFFERMAKERIJ,

W. POPPINK,

151 PRINS HENDRIKSTRAAT, DEN HAAG.

Goedkoop adres voor sterke REIS- en HANDKOFFERS. Vooral wordt de aandacht gevestigd op mijn uiterst solide en goedkoope gepanserde HUT- en MAILKOFFERS. Reparatieinrichting voor alle soorten reisartikelen en lederwaren.

„Arnhem" Levensverzekering-Maatschappij **„ARNHEM".**

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.

Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUCHT, te *'s-Gravenhage.*

Inspecteurs: H. N. STAKMAN te *'s-Gravenhage;* G. O. A. VUNDERINK te *Groningen;* H. VEDER te *Arnhem;* J. P. PUNT te *Breda.*

Bijkantoor te **Batavia,** Directeur J. WILDEMAN.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 1447.

Directe import van indische ingrediënten voor de Rijsttafel.

Kwee assem - Krandjie - Goelalie - Manissan assem

Samballans - Versche Ketella - Boemboe's.

MEIJROOS & KALSHOVEN, ARNHEM Koningsplein 9.

Export van **Piano's, Harmoniums, Muziek-, Blaas- en Strijkinstrumenten, Gramophones, enz.** naar Oost- en West-Indië.

Speciaal voor de tropen aanbevolen:

Piano's en Vleugels uit de fabriek van JOHN. BRINSMEAD & SONS, LONDON! Garantie **5** jaar.

Catalogus franco op aanvrage.

Brandapparaten

der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.

TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag

Eenigst speciaal Magazijn. Geen goedkooper adres in Binnen- of Buitenland.

De Firma TER MARSCH & Co.

Hofleveranciers te ROTTERDAM

levert, onder nevenstaand Fabrieksmerk, uitsluitend

prima kwaliteit

Vleeschwaren, Soepen, Sausen, Hammen,

ENZ. ENZ.

Vraagt uitgebreide Prijscourant voor Export of Binnenland.

Het meest aangenaam werkend ***laxeermiddel,*** zonder eenige nadeelige invloed op de spijsvertering zijn onze

CASCARA PASTILLES,

per flacon à 30 pastilles **f 0.30**
» » » 100 » **f 0,75**

Onze versuikerde **STAALPASTILLES** zijn onbedervelijk, daarom het beste middel tegen *Bloedarmoede en de gevolgen daarvan.*

Prijs per flacon à 100 stuks **f 0.50**
» » » » 1000 » **f 3.30**

Vraagt uitsluitend ons merk.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPPEL.

Eerste Nederlandsche fabriek van Gecomprimeerde Geneesmiddelen.

Te bekomen bij alle Apothekers.

---

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het Buitenland, incasseeren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden op prolongatie en à deposito', incasseeren verlofstractementen en pensioenen.

Met 1 dag opzegging . . . . 2 pct.
Voor 1 maand . . . . 2¾ „
„ 3 maanden . . . . 3 „

Verstrekken REISCREDIETBRIEVEN.

Koopen of verkoopen, huren en verhuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN

FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.

DENNENWEG 64, — 's Gravenhage.

Toezending Woninggids gratis.

Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST" te **'s-GRAVENHAGE** en **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden

---

HEINEKEN's

(Oudste) Glazenwasscherij

Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.

Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

BIJBLAD van HET KOLONIAAL WEEKBLAD Nº. 46, Donderdag 26 Januari 1905.

gronden worden uitgeoefend, verklaard dat alle woeste gronden in de Gouvernementslanden op Sumatra tot *het Staatsdomein* behooren, voor zoo ver daarop door de leden der inheemsche bevolking geene aan het ontginningsrecht ontleende rechten worden uitgeoefend.

Nu kan de Staat daarop wel rechten doen gelden als Souverein, doch alleen in den zin van eenige gezaghebbende over al degenen, die niet tot de inheemsche bevolking behooren. Overigens zijn zijne rechten op de woeste gronden beperkt door de gebruiksrechten der bevolking, terwijl de hoofden over den grond beschikken ten behoeve van de inheemsche bevolking. Is er nu sprake van ontginning van grond door vreemdelingen, dan dient in de eerste plaats te worden nagegaan of daaruit eenig direct nadeel ontstaat voor de bevolking. Verder is het gebruik overeenkomstig de adat: dat iemand voordeel wenschende te genieten van hetgeen de negrie toebehoort, het recht van beschikking der hoofden over den grond, de oelajat, middels een huldegift, boenga kajoe, boenga tanah of isi adat erkent.

Hoewel nu de verklaring der woeste gronden tot staatsdomein niet strookt met de uitlegging in het résumé gegeven, ondervonden bevolking, noch hoofden eenig nadeel in de practijk, omdat het Stbld. buitendien voorschreef dat vóór de uitgifte moest worden nagegaan of de bevolking niet van hare ontginningsrechten wenschte gebruik te maken en of, en in hoever de landsinstellingen mede brachten dat de volkshoofden in de zaak gekend werden, zoomede wat gedaan werd of moest worden om zich van hunne medewerking te verzekeren. Met deze voorschriften is steeds rekening gehouden bij de behandeling der aanvragen; zelfs toen de Ind. Regeering de erroneuse meening voor ging staan dat uit een staatsrechterlijk oogpunt het recht van hoofden of bevolking op de woeste gronden naast de souvereine rechten van het Gouvernement onbestaanbaar was, (Advies Gouvr. Generaal 24 Febr. 1891 in Bijl. TT van het Kol. Verslag 1891), werden in de nieuwe bepalingen regelende den afstand in erfpacht van tot het Staatsdomein behoorende gronden op de Bezittingen buiten Java en Madoera (Ind. Stbld. 1891 Nos. 4 en 5), de zoo even besproken voorzorgen niet uit het oog verloren.

Niettegenstaande de Regeering door een der Gouverneurs van Sum. Westkust er attent op was gemaakt dat zij eene onrechtmatige daad beging, toen zij de woeste gronden in dat gewest tot Staatsdomein verklaarde, werd dit eerst in 1894 erkend door den toenmaligen Minister van Koloniën, die in eene dépèche van April van dat jaar, hoewel aannemende dat het nooit de bedoeling der Regeering is geweest om ten bate van het Gouvernement inbreuk te maken op bestaande rechten, het toch niet twijfelachtig oordeelde dat zulks bij de aangehaalde ordonnantiën wel is geschiedt. Z. E. achtte daarom, èn uit het oogpunt van billijkheid, èn met het oog op ons belang, dat mede brengt om de inlandsche hoofden (zegge de volkshoofden) niet van ons te vervreemden, herziening wenschelijk der Ord. van 1874 Ind. Stbld. 94, in dien zin, dat de uitdrukkelijke verklaring omtrent het recht van beschikking van het Gouvernement over de woeste gronden daaruit verviel en de gelegenheid werd gegeven om de hoofden, waar die vroeger het recht van uitgifte »de haq oelaat« bezaten, bij de uitgifte in erfpacht te interesseeren.

Hierdoor kwam men weer op het rechte spoor, dat de erkenning in zich sluit dat alle onbebouwde gronden, welke nooit ontgonnen zijn geweest behooren aan de negrie binnen welker grenzen zij gelegen zijn, en dat nergens een stuk grond kan worden aangewezen, waarop niemand aanspraken kan doen gelden, zoomin onbebouwde gronden, welke nog in den natuurstaat verkeeren, als die, welke, na ontginning, weer tot den staat van woestheid zijn teruggekeerd.

Intusschen valt niet te ontkennen dat eene beschikking door de volkshoofden ten voordeele van Europeanen en andere vreemdelingen niet met hare adats overeen te brengen zou zijn. Want, wel hebben zij als vertegenwoordigers der negrie en dus als bestuurders, overeenkomstig de adat, het recht om over den grond te beschikken ten behoeve van hunne landgenooten, maar ook alleen ten behoeve van deze. Waar het een geval geldt niet bij de adat voorzien, zooals de beschikking over den grond ten behoeve van vreemdelingen, daar missen zij het voornaamste bestanddeel van de oelajat in algemeenen zin, d. i. onderwerpelijk de macht, het gezag over het individu, en daar is het de Regeering alléén, die het ontbrekende kan aanvullen en dus in dit opzicht »oelajat« heeft. Als Souverein, als eenige gezaghebber over al degenen, die niet tot de inheemsche bevolking behooren, kan zij aan de hoofden niet het recht toekennen om over de gronden der bevolking ten behoeve van vreemdelingen te beschikken zonder hare voorkennis of bekrachtiging. Dit principe werd indertijd ook door de Regeering gehuldigd, blijkens haar besluit van 19 Juli 1856 no. 8. Intusschen, al meent de Staat, in het belang der bevolking van Sumatra's Westkust, aan deze het recht niet te moeten toekennen om eigenmachtig te beschikken over haren grond ten behoeve van vreemdelingen, daarom heeft hij nog niet het recht dien grond tot Staatsdomein te verklaren. Evenmin kan hij, na eene solenneele erkenning dat die bevolking gelaten wordt in het ongestoord bezit van hare huishoudelijke en staatkundige rechten, wat bij het besluit van commissarissen-generaal van 11 October 1833 no. 310 plaats vond, aanspraak maken op een Souverein recht, waarnaast uit een staatsrechterlijk oogpunt, de rechten van hoofden of bevolking op de woeste gronden onbestaanbaar zijn.

Het is hier weder het oude lied: Waar men den vinger heeft, neemt men de geheele hand. Men wil alleenheerscher zijn waar men het niet mag wezen. Zelfbeperking is een onbekend woord bij ons bestuur ter Sumatra's Westkust. Dat zal blijken uit elken maatregel die nog ter sprake wordt gebracht.

Zoo lang echter, met inachtneming der rechten van hoofden en bevolking, woeste gronden in erfpacht worden uitgegeven, hetgeen tot dusver is geschied, en het Europeesch kapitaal op die wijze in de gelegenheid gesteld wordt zich in ondernemingen van landbouw te steken, is wederom een deur opengesteld voor de economische ontwikkeling van het gewest, wat, zoo als is aangetoond, bijdragen medebrengt aan de algemeene bestuurskosten. Is eene herziening der bestaande bepalingen op de uitgifte van woeste gronden, in den geest als door den Minister van Koloniën gewenscht, daarom alleszins aanbevelenswaardig, eene tegemoetkoming van de Regeering om de industrieelen aan geschikt Javaansch werkvolk te helpen, zou die ontwikkelidg nog meer bevorderen. En wellicht zouden er wel termen te vinden zijn, om Harerzijds hier meer rechtstreeks, in zake emigratie van Javanen, op te treden. Het verzoek van de kamer van koophandel van Padang in 1889 gedaan, om dit te doen, door het verleenen van overtocht onder bestuurstoezicht aan valide Javanen, desgewenscht met vrouw en kinderen, naar Padang, waar zij dadelijk op landbouwondernemingen werk kunnen vinden, moge dan in nadere overweging genomen worden en er toe leiden dat een tweede stap gedaan worde tot de oplossing van het emigratie-vraagstuk op eene voor den Staat weinig kostbare wijze.

(*Wordt Vervolgd*).

Indische Meubelindustrie.

De heer W. F. A. Loonen, die een tijd geleden de aandacht vestigde op de goede Zaken, die een intelligent vakman zou kunnen maken, door het Singaparnavlechtwerk te exploiteeren, zooals Petit-Jean dit de hoedenvlechterij in Tangerang doet, vestigde later in de Preangerbode de aandacht op het groote voordeel, dat ook voor Europeesche meubelmakers uit het stichten van werkplaatsen in Oost-Indië zou kunnen voortvloeien.

Steeds er op uit om de aandacht te vestigen op alles, wat aan Indië voordeel kan brengen, nemen wij uit het „Algemeen Nederlandsch Exportblad" het artikel van den heer Loonen over:

»Herhaaldelijk hebben Europeanen te Soerabaja, Semarang, Batavia met het vervaardigen van meubelen een proefneming gedaan; steeds waren zij genoodzaakt, na een korter of langer bestaan van hun zaken, de vlag te strijken voor hun Chineesche collega's. En geen wonder! Want de Chineezen hebben veel minder onkosten en stellen zich met veel geringer winst tevreden. De Chineesche sinkeh verricht voor zijn toukeh zijn arbeid met vlijt en toewijding, tegen vergoeding van schamelen kost, ellendige inwoning, een uiterst karig loon en een nieuw glimmend pak met zijn tahon baroe, terwijl hij bij een Europeaan werkende, niet alleen naar gelang van zijn bekwaamheid een hoog dagloon eischt, maar zijn ijver laat verflauwen en zijn baas, die hem dikwijls niet eens verstaat en niet met hem kan omgaan, bovendien nog op allerlei wijzen bedot. Ook werden dergelijke ondernemingen meestal op te kleine schaal en met te geringe middelen aangepakt en kon men met het aan de afnemers verleende crediet, de zaak nooit lang gaande houden.

Zou men nu hieruit moeten besluiten, dat er met het vervaardigen van meubelen voor Europeanen niets te verdienen valt? In geenendeele. Maar dan moet de zaak in het groot op touw gezet worden; moeten de meubelen niet voor plaatselijk gebruik, maar speciaal voor export worden gemaakt en men zou een fabriek moeten oprichten, voorzien van de noodige machinerieën, door stoom of waterkracht gedreven en op de plaats, waar het djatihout het voordeeligst te verkrijgen is. In zoo'n fabriek kan men dan Chineesch en Japaraasch werkvolk, onder aanhoudend streng en geregeld, deskundig, Europeesch toezicht laten arbeiden, zooals dat nu ook in de afdeeling houtbewerking bij de ateliers der staatsspoorwegen geschiedt. Die werklui behoeven dan alleen het fijne snijwerk te verrichten, daar de machine het grove doet.

Als men geïllustreerde prijscouranten van Hollandsche en buitenlandsche meubelfabrikanten ter hand neemt, kan men zelf de gevolgtrekking maken, wat hier met een meubelfabriek verdiend worden kan. Schrijver dezes liet verschillende meubelstukken, geheel overeenkomstig de in Europeesche prijscouranten opgegeven teekeningen en afmetingen door een Chineeschen meubelmaker vervaardigen. Het prijsverschil was kolossaal. Alles werd enorm veel goedkooper dan in Europa. Hij liet o. a. een bureau-ministre namaken, volstrekt overeenkomstig de teekening in een uit Holland toegezonden catalogus en volgens de daarbij opgegeven afmetingen. In Holland, van eikenhout vervaardigd, kostte dit meubelstuk f 180; hier kwam het, van djattihout, op f 50 te staan, een verschil dus van even f 130.— Op de kustplaatsen, waar het djattihout zooveel goedkooper is, zal het verschil natuurlijk nog grooter wezen. Een eikenhouten buffet, in een Engelsche prijscourant aangegeven voor f 265, maakte baba hier voor f 75.— en een „easy chair", in een Franschen catalogus genoteerd voor 30 francs, kreeg men hier voor f 6.—.

Aangenomen nu, dat de meubelmaker aan het bureau-ministre slechts f 10.— verdiend heeft, dan kost dit stuk bij aanmaak hier maar f 40.— Laat men verder aannemen, dat de vracht en de onkosten bij verzending naar Europa 50 pct. van de waarde zullen bedragen, in dit geval dus f 20, dan zal zoo'n bureau in Europa op f 60 komen te staan en dus zeker best kunnen concurreeren tegen zijn eikenhouten mededinger van f 180.—. Nog aanmerkelijker wordt het verschil in prijs op bepaalde luxe-stukken, die van frontons en lofwerk voorzien zijn, die ons werkvolk even goed weet te snijden als het Europeesche, mits men het goede voorbeelden geeft, maar dan tegen loonen zóó gering, dat daarvoor in Europa zelfs geen gewone timmerman of kistenmaker te krijgen is.

Natuurlijk moeten de meubelen in pasklare, enkel gepolijste stukken worden verzonden, dat bespaart al dadelijk veel aan ruimte en dure kistverpakking, die alleen voor fijn bewerkte en gebeeldhouwde stukken gebruikt worden zou. In Europa zou men dan iemand moeten hebben, belast met het beheer van het verkooplokaal, waaraan een klein atelier verbonden wordt voor het in elkander zetten en voor de laatste afwerking der meubelen: voor het ciseleeren, lakken, politoeren, voor het inzetten der spiegels, glazen ruiten, marmeren bladen en al het benoodigde ijzer en koperwerk als sloten, scharnieren, hengels enz Op deze wijze wordt veel kans op breken of beschadiging vermeden en komt alles nog veel goedkooper uit.

Die agent in Europa kan ook zorg dragen voor de geregelde toezending van de nieuwste modellen en teekeningen en als hij eenmaal op de hoogte is van zijn taak, daarop al dadelijk bestellingen aannemen.

Voor de verpakking der fijne, geciseleerde stukken in kisten, kunnen het zaagsel en de krullen goed te pas komen, die door de fabriek dagelijks kosteloos gemaakt worden.

Geregeld vindt men tegenwoordig advertentiën met afbeeldingen van meubelen in de verschillende Europeesche, geïllustreerde tijdschriften, waarbij dan de prijzen meestal vermeld staan. Ieder kan zich dus gemakkelijk overtuigen van onze mededeelingen. Men behoeft dan slechts zijn Chineeschen lenganan te vragen, tegen hoeveel hij dezelfde meubelen kan aanmaken, waarbij men dan nog in aanmerking moet nemen, dat baba van de gelegenheid profiteert, om meer te vragen voor dergelijke bestelde artikelen, dan voor wat hij reeds gereed heeft.

Trouwens de levensvatbaarheid der onderneming zou gemakkelijk te onderzoeken zijn met voorloopig eenige fraaie, uit elkander neembare stukken door den Chinees te laten aanmaken, en ze in Nederland of in het buitenland te doen verkoopen; doet men dat hier, dan zal wel spoedig blijken, dat een meubelfabriek op Java een zeer voordeelige zaak kan worden. Een paar repatriëerende familiën, die compleete djattihouten ameublementen mede naar Holland en naar Duitschland namen, hadden daar bizonder veel succes mede. De meubels vielen zeer in de smaak.

Van Vreemde Koloniën.

De fransche koloniën in 1904. »Het jaar 1904", schreef de heer Trouillet in de *Dépêche Coloniale*, »heeft zich uit koloniaal oogpunt niet door zeer ernstige gebeurtenissen onderscheiden«. Wij zouden het voor onze bezittingen niet wagen te onderschrijven, wat men van Frankrijk heeft durven zeggen: dat het heroïsch tijdperk achter den rug ligt. De heer T. vervolgt: »De strijd is nog hevig, maar een gansch andere gewordenen. Hij is niet meer gericht tegen de volkeren, die bijna overal ons gezag erkennen en beginnen in te zien welke weldaad daarvan voor hen uitgaat. Hij heeft ten doel om door werken van algemeen nut de bezwaren van den bodem en het klimaat te overwinnen; door handels-, landbouw-, of nijverheids-ondernemingen partij te trekken van de natuurlijke rijkdommen dier landen. Hij laat wellicht minder van zich hooren, maar is daarom niet minder verdienstelijk. Het is ook geen onvruchtbare strijd, de uitkomsten zijn er om dat te bewijzen, en het oogenblik is nabij, waarop, de ondervinding gevoegd bij het succes, de vruchten ons overal ten deel zullen vallen."

Ontegenzeggelijk moet worden erkend, dat het afgeloopen jaar ons Frankrijk in zijn koloniën, waartoe Algiers en het protectoraat Tunis, die niet onder het ministerie van koloniën ressorteeren, niet mogen worden gerekend, heeft bezig gezien met de hand aan den ploeg, om het nog zoo maagdelijke veld in zijn nieuwe koloniën te bewerken, waartegenover het opmerkelijk verschijnsel valt te constateeren dat juist onder de oudste koloniën de meest noodlijdende worden aangetroffen.

Wij spreken nu niet van de kleine visschers-koloniën St. Pierre en Miquelon, die door aanneming van 't engelsch-fransch verdrag van 8 April 1904 zich alle hoop zag ontnomen op 'n terugkeer van de dagen van weleer, toen nog geen new-foundlandsche Bait-bill haar in den weg stond voor haar hoofdbedrijf, zoodat men nu in fransch-koloniale kringen reeds doende is, uit te zien naar 'n nieuwe visscherskolonie bij de banken van Arguin, waar weleer ook aan Afrika's Westkust de hollandsche kleuren wapperden, doch voor de lelievlag moesten worden gestreken. Wij hebben het ook niet over het ongelukkige Réunion, in Maart 1904 door een cycloon geteisterd, die aan de kolonie onberekenbare schade toebracht. Maar we hebben de oude Antillen-koloniën op het oog, Martinique en Guadeloupe, waarvan de eerste zich slechts langzaam herstelt van den slag, dien de ramp van Saint Pierre haar toebracht, de laatste onder schulden en 'n te kostbare bestuursinrichting gebukt gaat, beide echter nog steeds door binnenlandsche politieke bisbilles worden beroerd, die 'n goede ontwikkeling zelfs onder normale omstandigheden in den weg staan.

Fransch Guyana steekt uit financieel oogpunt, — het had den 30en Juni 1904 dank zij de goudvondsten in Inini en elders in de kolonie over een reservekas van 924000 franken te beschikken, — gunstig af bij de fransche Antillen. Maar zeer ad-rem merkt de heer Trouillet in zijn overzicht op: »Men kan niet nalaten het te betreuren, dat het bestuur der kolonie niet bij machte schijnt te zijn, om de steeds aangroeiende inkomsten te benutten voor werken ten algemeenen nutte«. Guyana teert thans uitsluitend op zijne goudvelden; geraakt die bron uitgeput, dan is 't met zijne heerlijkheid van heden onmiddellijk gedaan, wijl niets voor de toekomst wordt verricht.

Voor andere fransche eiland-koloniën als Nieuw-Caledonië en Tahiti in Australië was 1904 ook al allesbehalve 'n gunstig jaar. Voor Nieuw-Caledonië vooral, dat toch door klimaat, vruchtbaarheid, rijkdom aan mineralen, 'n schoone toekomst als 't ware voor zich weggelegd zag, is het fransch bestuur tot nu toe verre van zegenrijk geweest. Groote werken zijn korten tijd te voren onder het bestuur van den vorigen gouverneur aangevangen. Verbetering der havenwerken van Noemea, aanleg van een 152 kilometers langen spoorweg stonden op 't program. De kolonie heeft nu 'n spoorweg van 16 kilometers, Noemea 'n droogdok, dat onlangs in elkaar zakte onder 'n last van de helft van 't tongewicht, waarvoor 't berekend heette, 'n scheepshelling en 'n baggermolen liggen ergens op de fransche kust te verrotten en te vergaan, en de kolonie gaat 't nieuwe jaar in met bezwarende voorwaarden voor 't kapitaal om deel te nemen aan de ontwikkeling der mijn-industrie, die op 't oogenblik alleen nog iets voor de kolonie belooft.

Van de oudere fransche koloniën valt nu nog melding te maken van de fransche nederzettingen in Voor-Indië, die in 1904 een kalm beschouwelijk leventje leidden, niet zonder eenige afwisseling echter in den vorm van politieke geschilletjes en den 30n Juni ll. over een som van 799,000 franken in de reserve-kas beschikten, en van Senegal en Cochin-China, beide stamlanden van nieuwe uitgestrekte koloniale rijken, Fransch West-Afrika, en Indo-China, die wanneer de huidige belangstelling van de zijde van het moederland in die gewesten aanhoudt, deze den weg der ontwikkeling zal doen betreden, waarbij de Franschen, door ervaring in de oudere koloniën afgeschrikt, het raadzaam schijnen te oordeelen die landen te houden buiten den strijd der binnenlandsche moederlandsche politiek, door hunne vertegenwoordiging niet in het wetgevend lichaam doch in den Conseil supérieur des Colonies.

Fransch West-Afrika beleefde den 18n October ll. weer 'n reorganisatie, waardoor het centraal gezag werd losgemaakt van het bestuur over een der gewesten, waaruit de kolonie was samengesteld, en de indeeling ook eene wijziging onderging, zoodat het gebied thans uit de volgende koloniën bestaat, Senegal, Boven-Senegal en Niger, Fransch Guinea, Ivoorkust en Dahomey, benevens 'n afzonderlijk commissariaat, bestaande uit de moorsche landen benoorden den Senegal. Het engelsch fransch verdrag schonk der kolonie een bruikbaren verbindingsweg naar het Tsjad-meer en het aangrenzende Fransch Congo, benevens een voor zeeschepen bereikbaar punt aan de Gambia. Aan de, door den gouverneur-generaal Roume den 15en December ll. bij de opening der zitting van den Conseil de Gouvernement te Dakar gehouden rede ontleenen wij, dat het met de financiën der kolonie gunstig gesteld is. De reserve-kassen van de verschillende gewesten beschikten den 30en Juni ll. over een totaal bedrag van omstreeks 10 millioen franken, welk gunstig resultaat evenwel niet anders kan zijn verkregen dan door geducht de tering naar de nering te zetten, waar over het geheel slechts over een bedrag van 33 millioen franken kan worden beschikt voor een bevolking van meer dan 9 millioen zielen. Op den voorgrond staat daarbij nog de voorziening in de behoefte aan openbare werken, waarvoor op de begrooting van 1905 een bedrag van 11,5 millioen franken is uitgetrokken, met inbegrip van rente en aflossing voor uit dien hoofde gesloten leeningen. In 1903 werd der kolonie door 't moederland b. v. een leening van 65 millioen franken toegestaan, waarvan 14,5 millioen bestemd werden voor de conversie van vroegere leeningen van Senegal en Fransch Guinea en 50,5 millioen voor nieuwe werken: 5,5 millioen voor werken ter verbetering van den hygienischen toestand in de havens Saint-Louis, Dakar en Ruffisque, 12,5 millioen voor verbetering der havenwerken aldaar, 5 millioen voor verbetering der bevaarbaarheid van Senegal en Niger, 17 millioen voor de voortzetting van den spoorwegaanleg in Fransch-Guinea, en 10 millioen voor den havenaanleg te Abidjean en verbinding van die haven met het binnenland der Ivoorkust door een chemin-de fer de pénétration. Aan al die werken werd in 1904 gearbeid. Wat spoorwegaanleg betreft kon in 1904 de reeds vroeger aangevangen spoorwegverbinding tusschen Senegal en Niger, Kayes-Bammako, ook voor 't verkeer geopend worden, terwijl zij sedert tot Koulikoro werd voortgezet en in exploitatie gebracht over 'n afstand van 554 kilometers. In Guinea is de spoorweg over 'n afstand van 154 kilometers gereed en in exploitatie en zijn de werken tot voortzetting naar Fouta-Djallon aangevangen. In de Ivoorkust kwam de aardenbaan over 'n afstand van 40 kilometers gereed terwijl de Dahomey-spoorweg tot Paouignan over 'n lengte van 124 kilometers in exploitatie is. Groote verwachtingen worden gekoesterd met betrekking tot de in deze kolonie in te voeren katoen-cultuur. De Association Cotonnière Française moet er in geslaagd zijn eene Maatschappij tot stand te brengen, die zich de beoefening dier cultuur in de Niger-vallei ten doel stelt. In Midden Dahomey en in het dal van den Senegal worden ook reeds proeven genomen tot invoering of uitbreiding dier cultuur.

Fransch Congo kreeg in 1904 een nieuwe bestuursorganisatie, waardoor het in twee koloniën werd gesplitst, Gabon en Midden-Congo, ieder met 'n eigen locaal budget, doch onder het centraal gezag van een commissaris-generaal, wiens zetel te Brazzaville is gevestigd. Omtrent deze kolonie deden in het vorige jaar telkens geruchten de ronde over opstanden, welke o. a. den oud-gouverneur Savorgnan de Brazza aanleiding gaven zich zeer pessimistisch over dit gewest uit te laten, waar het bestuur zijns inziens veel te fiscaal optrad en de bevolking van zich vervreemdde. Overigens was 1904 voor de kolonie uit economisch oogpunt een gunstig jaar en werd verwacht dat het handelscijfer dat van 1903 zou overtreffen. De kolonie bleef ook in eerstgenoemd jaar een steen des aanstoots voor de liverpoolsche handelaars, die het nu op Belgisch Congo hebben voorzien, maar 't toch niet verkroppen kunnen, dat door de vestiging van 't fransch gezag in deze kolonie hieraan hun uitbuitings-systeem van weleer paal en perk is gesteld.

Wat Madagaskar aangaat, bracht ook 1904 der kolonie niet het lang verwachte vleugje. Met een totalen handelsomzet van omstreeks 24 millioen gulden, neemt 't nog geen plaats in de rij der productieve landen, hoewel het uitvoercijfer in het algeloopen jaar vergeleken bij dat van 1903 een vermeerdering met 30 percent aanwees.

De hoop, dat het den sedert tot generaal bevorderden en naar Algiers overgeplaatsten kolonel Lyautey zou gelukt zijn de rust in het woelige Zuiden der kolonie duurzaam te verzekeren, bleek onlangs ijdel. Er gaan reeds stemmen op, die aan de waarde der malgassische militie, die nu zelf bij Farafangana het sein tot den opstand gaf, twijfelen en op hare vervanging door europeesche troepen of sepoys uit Fransch Voor-Indië aandringen.

Intusschen ging generaal Galliéni ook in 't afgeloopen jaar voort met de uitwerking van zijn sociaal-economisch program, waaronder in de eerste plaats voortvloeide het decreet van 2 Maart 1904, waarbij eene soort van onderlinge verzekering tegen gevolgen van ziekte voor de inboorlingen in het leven werd geroepen. Den bewindvoerder bereidt toch de abnormale sterfte onder de inboorlingen, waardoor het malgassische ras ten ondergang schijnt te zijn gedoemd groote zorg. Ter bevordering van de inlandsche nijverheid en kunstnijverheid riep hij den 17en Maart 1904 een Vakvereeniging van inlandsche arbeiders en handwerkslieden in het leven.

De 1e November ll. was voor de kolonie een gewichtige dag, toen te Famovana een gedeelte, ter lengte van 103 kilometers, van den, in aanleg zijnden spoorweg Tananarive—Brickaville, voor 't publiek verkeer kon worden opengesteld. De werkzaamheden aan dezen spoorweg vorderen evenwel, tengevolge van de ondervonden moeilijkheden, slechts langzaam en de uitgaven zullen, wanneer 't werk eenmaal is afgeloopen, de raming verre hebben overtroffen.

De bevestiging van Diego Suarez als steunpunt voor de fransche vloot in den Indischen Oceaan maakt goede vorderingen en men hoopt in 1905 gereed te komen met den bouw van een scheepstimmerwerf, terwijl de haven dan ook in het bezit zal komen van een droogdok.

De reservekas der kolonie beschikt over nagenoeg 6 millioen franken.

Voor Indo-China was 1904 een hoogst rampspoedig jaar. Tongkin, Annam en Cochin-China werden ieder op hun beurt door typhonen bezocht, en het te velde staand gewas door zware regens vernield.

»Van het eene uiteinde der kolonie tot het andere", schreef de heer Trouillet, in zijn overzicht, »hoort men slechts één roep — de oogst is verloren, n.l. de tweede oogst, die van November, welke zich overal zoo goed liet aanzien. De Mei-oogst was ook al reeds voor een groot gedeelte niet terecht gekomen. En nu ten gevolge van de hevige natuurverschijnselen in de maand October, ligt de rijst bijna overal tegen den grond te rotten in het nat. Gaat dat zoo voort, dan beteekent zulks schaarschte voor een groot gedeelte der bevolking, hongersnood voor al die ongelukkige landbouwers, wier eenige inkomsten uit den oogst voortvloeien.«

Nog steeds is evenwel op 't gebied van irrigatie in deze kolonie, waardoor veel onheil, telkenmale door overstroomingen in Cochin-China en Tongkin en ook nu weêr aangericht, zou kunnen worden voorkomen, niets geregeld. Het schijnt evenwel dat, op initiatief van den gouverneur-generaal Beau, die zich zeer voor deze quaestie interesseert, spoedig eene beslissing te wachten staat.

Op spoorweggebied liet 1904 voor de eerste maanden van dit jaar een wedren na, om binnen den bepaalden tijd, vóór 1 April 1905, gereed te zijn met den aanleg van de lijn Vietri—Laokay. Op genoemden datum moet de kolonie die lijn opleveren aan de Yoenan-Spoorwegmaatschappij, maar einde December schoten er nog 100 kilometers tekort. De heer Beau maakte zich sterk dat het werk binnen den bepaalden tijd gereed zou komen — 100 kilometers in 3 maanden, dat is nog eens wat anders dan de 100 kilometers op Madagaskar in 5 jaren.

Tengevolge van de ongunstige weersinvloeden bleven de ontvangsten in de eerste 8 maanden van het jaar omstreeks 1.200.000 piasters beneden de raming, en de rampen, waardoor de kolonie sedert wederom werd bezocht zullen niet hebben nagelaten haar invloed uit te oefenen.

Op politiek gebied valt voor deze kolonie de eindelijke regeling van het fransch-siameesch geschil te melden, waardoor aan Indo-China eene kleine gebieds-uitbreiding op zijne westelijke grenzen ten deel viel en betere waarborg voor de rust in die streken door toevoeging van fransche officieren aan de gewapende siameesche macht aldaar, tegen ontruiming van Tsjantaboen door de fransche troepen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap. 1905. No. 1.

Verslag van de Gonini-expeditie (Suriname), door A. Franssen Herderschee (met kaart, platen, illustraties en figuren.) Met Bijlage I: Verslag van de astronomische plaatsbepalingen, door C. H. de Goeje. II. Lijst der verzamelde ethnographische voorwerpen. III. Verslag omtrent de medegebrachte afdrukken van ornamenten, door Jhr. L. C. van Panhuijs. — Aanteekeningen omtrent de afdeeling West-Nieuw-Guinea, ontleend aan officieele Verslagen, door Red. (met kaarten). — Tapanahoni-expeditie [Suriname], door Red. — Literatuur-overzicht Oost-Indische Archipel en Ned. West-Indië.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. 7de Volgr. 4e Dl. (1905), afl. 1 en 2.

Niassische Texte mit Deutscher Uebersetzung, von H. Sundermann. — Amängku Buwänä II (Sëpuh), Ngajogyäkartä's tweede Sultan. (Naar aanleiding van een Javaansch Handschrift) door Prof. C. Poensen. — Een oud Indonesisch sprookje in Lòdasch en Tobasch gewaad, door C. M. Pleyte. — Eenige plaatsen uit de Nàgarakrëtâgama betreffende Hayam Wuruk, door Prof. Dr. H. Kern. — Ibadioe, door Prof. Dr. H. Kern. — Verbetering. — Notulen van Bestuurs- en Algem. Vergaderingen van 21 Mei, 18 Juni, 17 Sept., 15 October en 19 November 1904.

De Indische Mercuur. 24 Jan. 1905. No. 4.

Een en ander over Kina, door P. van der Wielen (met platen). — Invoer en fabrikatie van geraffineerde suiker in Britsch-Indië, Oost-Azië en Australië, in verband met de fabrikatie van geraffineerde suiker op Java, door H. C. Prinsen Geerligs (uit »Archief voor Javasuiker-industrie"). — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Suikerproductie van Midden-Java. — Een voorstel, door W. G. Leembruggen. — De Chineesche buitenlandsche handel. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

ADVERTENTIEN.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani